

ERZSÉBETI GYERMEKSZÍV MINI BÖLCSŐDE

SZAKMAI PROGRAMJA

Érvényes:
2026. május 1. napjától

Jóváhagyta: Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás Társulási Tanácsa
..... számú határozatával.

Horváth János
Elnök

Intézmény neve: Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha

Székhelye: 7661 Erzsébet, Fő u.135.

Telephelye: 7661 Erzsébet, Fő u.135.

Címe: 7661 Erzsébet, Fő u.135.

Telefon: +36709423524

E-mail: mazlizafix@gmail.hu

Bölcsőde férőhelyszáma: 7 fő

Csoportok száma: 1 csoport

Nyitva tartási idő: 7-16 óráig

Ellátás típusa: 104031 Gyermekek bölcsődében és mini bölcsődében történő ellátása

Fenntartó: Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás

Fenntartó címe: 7661 Erzsébet, Fő u.135.

Fenntartó képviselőjének neve, elérhetősége: Horváth János +36309983396

Fenntartó kapcsolattartója, elérhetősége:

Igazgató: Takács Gabriella

Tel/Mobil: +36709423524

E-mail: mazlizafix@gmail.com

Tartalomjegyzék

1	Helyzetelemzés.....	5
1.1	Külső társadalmi, gazdasági környezet	5
1.2	A kisgyermekellátás európai trendjei, magyarországi helyzete, a bölcsődék legfőbb jellemzői, működése.....	7
1.3	A magyarországi bölcsődék intézményi és jogszabályi háttere	8
1.4	Bölcsődei helyzetkép.....	11
1.5	A mini bölcsőde közvetlen környezetének ellátási területének, célcsoportjának bemutatása	14
2	Intézmény bemutatása	15
2.1	Tárgyi feltételek	16
2.2	Személyi feltételek	18
3	Küldetésnyilatkozat	19
4	Jövőkép.....	19
5	Az intézmény alapfeladata	19
5.1	Bölcsődei nevelés-gondozás feladata	20
5.2	A szolgáltatás igénybevételének módja és a szolgáltatásról szóló tájékoztatás	20
5.3	Házirend tartalma és szerepe	21
6	Nevelési, gondozási program - a feladat szakmai tartalma	22
6.1	Bölcsődei nevelés-gondozás célja.....	22
6.2	Az egészséges testi fejlődés elősegítése és az egészséges életmód alakítása.....	22
6.3	Érzelmi nevelés és szocializáció	22
6.4	Megismerési folyamatok fejlődésének segítése, értelmi nevelés.....	22
6.5	Anyanyelvi nevelés	23
6.6	Kiemelt nevelés-gondozási programok	23
7	Bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei	23
7.1	A család rendszerszemléletű megközelítése.....	23
7.2	A koragyermekkorai intervenciós szemlélet befogadása	23
7.3	A családi nevelés elsődlegességének tisztelete	24
7.4	A gyermeki személyiség tiszteletének elve.....	24
7.5	A kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe	24
7.6	A biztonság és stabilitás megteremtése	24
7.7	Fokozatosság megvalósítása	25
7.8	Az egyéni bánásmód érvényesítése	25
7.9	Gondozási helyzetek kiemelt jelentősége	25
7.10	A gyermeki kompetenciakésztetés támogatása	25
7.11	A bölcsődékben folyó szakmai munka további fontos elvei.....	25
8	A bölcsődei nevelés-gondozás főbb helyzetei	26
8.1	Játék.....	26
8.2	Vers, mese, bábozás, ének.....	27
8.3	Rajzolás, festés, gyurmázás.....	28
8.4	Mozgás	29
8.5	Építés, konstruálás.....	29

8.6	Tanulás	29
8.7	Egyéb tevékenységek	30
9	Az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelme ...	30
9.1	A gyermeki és szülői jogok és kötelességek	30
9.2	Érdekképviselői fórum működtetése	31
9.3	A személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelme	31
10	A szolgáltatást nyújtók folyamatos szakmai felkészültségének biztosítása	32
11	Intézményen belüli és más intézményekkel történő együttműködés módja	32
11.1	Szülőkkel való kapcsolattartás formái.....	33
11.2	A bölcsőde rendezvényei	34
11.3	Belső kapcsolatrendszer	34
11.4	Külső kapcsolataink	35
12	Neveléssel- gondozással, személyiségfejlesztéssel összefüggő feladatok	35
12.1	Egészséges testi fejlődés elősegítése, egészséges életmódra nevelés, egészségmegőrzés a bölcsődében.....	35
12.2	Érzelmi nevelés, szocializáció segítése	36
12.3	Beszoktatás, beilleszkedés	36
12.4	A bölcsődei élet megszervezése	36
12.5	Gyermekvédelmi feladatok	37
12.6	Eljárásrend a bölcsődében tartózkodó gyermekek balesete, sérülése vagy hirtelen egészségügyi állapotromlása esetén	37
13	Dokumentáció	42
14	Ellenőrzés, értékelés rendszere.....	42
15	Záró gondolatok	42
16	Záradék.....	49

1 Helyzetelemzés

1.1 Külső társadalmi, gazdasági környezet

Napjaink társadalmi, gazdasági változásai súlyos demográfiai problémákkal is párosulnak, így a gyermekvállalási hajlandóság csökkenése miatt fontos stratégiai kérdéssé vált a szociális ellátó rendszer fenntarthatósága és – mind hazánkban, mind az Európai Unió országaiban - felvetette az okok mélyebb, összetettebb elemzésének szükségességét.

Az öregedő társadalmak **pénzügyi stabilitásának megteremtésében szükség van a női foglalkoztatottság növelésére, és az idősebb korosztályok minél hosszabb ideig tartó munkaerő-piaci aktivitására**, részben a munkaerőhiány miatt, részben azért, hogy keresőként képesek legyenek az önfenntartásra.

A demográfiai helyzet az elkövetkező évek legnagyobb kihívása. Magyarországon 35 évenként megfeleződik a társadalom. A népességszám drámai csökkenése, az elöregedés gyakorlatilag működésképtelenné teheti az európai társadalmakat, hiszen **nem tud fennmaradni egy társadalom sem, ha nem tudja reprodukálni önmagát, és nem tud éltető jövőképet biztosítani tagjai számára.**

A népesedés és családpolitikai programok sikere – a gazdaság teherbíró képességének figyelembevételével a következő évek (évtizedek) legnagyobb kihívása.

A társadalmi környezetben bekövetkező változások, a társadalmilag **elfogadott életszínvonal fenntartásához szükséges kereset növekedése**, a megfelelő életvitelhez „szükségesnek” tartott anyagi javak körének bővülése, **a családi struktúra és életmód változása, a csökkenő gyermekszám hatására a családi feladatok ellátásának módja és annak formája mára alapvetően megváltozott.**

A ma még – *legalábbis a kisgyerekeket nevelő családok esetében mindenképpen* – sokak által idealizált életforma helyett¹ a XX. század második felében általánossá vált a **kétkeresős családmodell**. Bizonyos társadalmi rétegek számára a nők munkába állása ma is **elsősorban megélhetési kérdés**, míg más női csoportok **személyes önmegvalósításuk forrását is látják** a ma már számukra is elérhető **komplex és kihívást jelentő munkakörök betöltésében.**

A női munkavállalás szükségszerűsége kiemelten hangsúlyossá válik az elszegényedő társadalmi rétegekben, illetve azoknál az **egyszülős családoknál, ahol az anyának egy személyben feladata és felelőssége megteremteni a család számára fontos javakat, és óvni a gyerekek testi-lelki egészségét, segíteni a fejlődésüket.**

A munkavállalás jelentősége életciklusonként, az élethelyzetek változásával is módosulhat. Bár az anyák nagy része dolgozni szeretne, a munkahelyi és a társadalmi változások nagyon **megnehezítik a többszörös szerepkörrel (munka, családi- és magánélet) járó feladatok együttes ellátását** és az eltérő elvárásoknak való megfelelést.²

A napjainkban megfigyelhető **társadalmi szerepek átrendeződése, változása, a női munkavállalás általánossá válása** ellenére, azonban továbbra is elsősorban a **nőket tekintik**

¹ Ahol a férfi a kenyérkereső, és a nő a gyerekek és a háztartás ellátását végzi.

² MTA KTI - Családpolitika más szemmel, 4-5. oldal

felelősnek a gyerekek és a háztartás ellátásáért, míg a férfiktól főképp segítséget várnak, nem egyenrangú munkamegosztást.

Mindezen fenti folyamatok a családpolitika paradigmaváltását eredményezik, és más megközelítések alkalmazását, megvalósítását teszik szükségessé a szociális ellátórendszer egészére vonatkozóan, nemcsak hazánkban, hanem világviszonylatban is.

„A hazai és nemzetközi kutatások, vizsgálatok nagy része számos, a **családpolitikai döntéshozatal szempontjából releváns szempontra** hívja fel a figyelmet:

- a gyermek legfőbb érdeke,
- a szülők támogatásának, megerősítésének, ismereteinek bővítési szükséglete,
- demográfiai kérdések (alacsony születési szám),
- munkaerő-piaci igények,
- nemek közti esélyegyenlőség,
- a munka, illetve a családi- és magánélet összeegyeztetése,
- jól megközelíthető, anyagilag is elérhető, magas színvonalú napközbeni ellátás,
- (szünidei) nevelés és gondozás a gyerekek számára,
- aktív állampolgári szerepvállalás,
- nemzedékek közti szolidaritás,
- a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem.”³

A fenti folyamatok és a bővülő tudományos ismeretek hatására **a családok támogatását szolgáló kormányzati beavatkozások világszerte új irányt vettek, és szemléletváltás szükségességét eredményezték a szociális ellátórendszer, a családokkal, gyermekekkel foglalkozó intézmények szintjén is.**

Világviszonylatban is megfigyelhető, hogy a növekvő női munkavégzés okán, egyre korábban, **egyre több időt töltenek a gyerekek nem szülői gondozásban, valamilyen napközbeni ellátási formában** azért, hogy mindkét szülő tanulhasson, dolgozhasson.

A gyermeket vállaló családok életében így kitüntetett helyet foglal(hatnak) el a bölcsődei intézmények, hiszen a családtámogatás aktív segítő mivolta ezen intézményen keresztül kapcsolódhat elsődlegesen a kisgyermekes családokhoz.

A fejlődéslélektani kutatások ma már a legtöbbször számára elfogadható módon igazolják, hogy az első 7 év minősége minden tekintetben kihat a felnőtt élet minőségére, az életpályára. Így a bölcsődei ellátás modern felfogásában a szolgáltatás funkciója már nemcsak a szülők munkavégzésének támogatása, a gyermek napközbeni felügyelete, hanem:

- a gyermekek egészséges fejlődésének segítése,
- jóllétének biztosítása,
- a szocializáció,
- a közösségi létre való felkészítés,
- az esélykiegyenlítés,
- és esetenként a környezeti kockázati tényezők felismerése és kezelése is.

---

³ MTA KTI - Családpolitika más szemmel, 5-6. oldal

„Korunk jellegzetessége, hogy a társadalmi, gazdasági, kulturális környezet folyamatosan változik, amihez nemcsak az egyéneknek, a családoknak, hanem a társadalompolitikai döntéshozóknak is folyamatosan alkalmazkodniuk kell. A családpolitikai döntéshozatal felelőssége igen nagy, hiszen a beavatkozások nemcsak a mikro szintű, egyéni, családi döntéseket befolyásolják, hanem visszahatnak a társadalmi értékek formálódására, a közgondolkodásra, a politikai intervenciók fogadtatására, így azok hatékonyságára is. A női munkavállalást ösztönző politikák hosszú távon kihatnak például a családi szerepekről és a családokon belüli munkamegosztásról alkotott közvélekedésre; ugyanígy például a magas színvonalú, a gyermekek fejlődési szükségletein alapuló napközbeni gyermekellátás széleskörű biztosítása befolyásolja, hogy a szülők hogyan gondolkodnak a munkavállalás és gyerekgondozás összeegyeztethetőségéről, és hogyan vélekednek szülői feladataikról, felelősségükről. A politikai döntéshozóknak ezért tudatában kell lenniük annak a felelősségnek is, melyet intervencióik szélesebb körű társadalomformáló hatásai jelentenek.”⁴

1.2 A kisgyermekellátás európai trendjei, magyarországi helyzete, a bölcsődék legfőbb jellemzői, működése

Az Európai Unió kisgyermekkorai neveléssel és gondozással (bölcsődei, óvodai) foglalkozó brüsszeli munkacsoportja több magyarországi bölcsődében tett látogatást az elmúlt időszakban. Az volt a véleményük, hogy a magyar bölcsődékben nagyon védett környezetben vannak az apróságok.

Az Európai országok nagy részében lazább, nyitottabb a rendszer. Országonként sok az eltérés, de európai trend, hogy az kisgyerekeket nevelő pedagógusok a 1,5-2 éves kortól végig kísérik a gyereket a 7 éves kisiskolás korig. A gyermekeknek egy nevelővel alakul ki személyes kapcsolatuk, ami nagyon szép feladat egy pedagógusnak, de nagyon sokrétű tudást igényel. Európa más országaiban is megoldásra váró probléma a munkahelyek hiánya, a kisgyermekes anyukák munkába való visszatérése.

Az Európai államokkal összehasonlítva, azonban azt mondhatjuk, hogy Magyarországon, a három év alatti kisgyermekeknek nyújtott szolgáltatások, az összes beíratott gyermek aránya, és a heti 30 óránál többet az intézményben töltő gyermekek aránya, 10-15%, míg az európai átlag 30-40%, amiből kiemelkedik Dánia 70% fölötti ellátotti arányával⁵.

„Az Európa 2020 a következő évtizedre szóló európai uniós növekedési stratégia. Célja, hogy az EU gazdasága intelligens, fenntartható és befogadó legyen. Öt területen tűzött ki célt maga elé 2020-ig kíván megvalósítani.: a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén. Az Európa 2020 stratégia fentebb sorolt öt területéből háromnak: a foglalkoztatás, az oktatás és a társadalmi befogadás

⁴ MTA KTI - Családpolitika más szemmel, 7. oldal

⁵ Forrás: „A befogadásért munkálkodva” program www.childreninscotland.org.uk/wfi

célkitűzéseinek elérését segítheti elő nagymértékben a kora gyermekkori nevelés és gondozás feltételrendszerének javítása.”⁶

Nemzetközi kutatási eredményekre (Eurydice; OECD; UNICEF) hivatkozva hathatós érveket sorol fel a jó színvonalú kora gyermekkori gondozás és nevelés mellett, az **Európai Bizottság 2011-es Közleménye**⁷, mely szerint, a **jó színvonalú kisgyermekkori nevelés hozzájárul a szociális, oktatási és gazdasági célok eléréséhez. A Közlemény kulcstémái a koragyermekkori neveléssel kapcsolatban:**

- Szolgáltatások jobb elérése/rendelkezésre állása
- A minőség ugyanolyan fontos, mint a mennyiség
- Az integrált megközelítés előnyei, főleg a nevelés és gondozás terén
- Inkább univerzális, mint célzott szolgáltatások legyenek

Annak ellenére, hogy a Közlemény ír elő a tagállamok számára teljesítendő követelményeket, mégis fontos, mert **bevezeti a kisgyermekkort az élethosszig tartó tanulás keretei közé**, és e lépés mellett erős érveket sorakoztat fel.

1.3 A magyarországi bölcsődék intézményi és jogszabályi háttere

A bölcsőde a **gyermekjóléti** alapellátás része. Ágazati irányítását a **Emberi Erőforrások Minisztériuma, Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság és a bölcsődei ügyek koordinációjáért felelős miniszteri biztos végzi.**

A bölcsőde olyan szolgáltató intézmény, amely **alaptevékenysége keretében napközbeni ellátást nyújt a gyermekek számára 20 hetes kortól a 3. életév betöltéséig.**

A bölcsőde vállalhatja a **6 éven aluli fogyatékos gyermekek** gondozását, képességkibontakoztatását.

A bölcsődei szolgáltatás igénybevétele önkéntes, a szülő vagy a törvényes képviselője kérheti, hogy gyereket vegyék fel az általa választott intézménybe. A felvételi kérelemhez csatolni kell a házi gyermekorvos vagy a háziorvos igazolását arról, hogy a gyermek egészségi állapota alapján alkalmas a bölcsődei gondozásra.

A bölcsődei ellátást a gyermek hároméves koráig lehet igénybe venni, ezért az ellátás megszűnik a bölcsődei nevelési év végén, azaz augusztus 31-én, ha a gyermek a harmadik életévét már betöltötte.⁸

Az intézmény működését, feladatellátási körét, a gyermekek napközbeni ellátását szabályozó legfontosabb jogszabályok:

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló **1991. évi LXIV. törvény**

⁶ Korintus Mihályné - Mit jelent az Európai Bizottság közleménye a kisgyermekkori nevelésről a háromévesnél fiatalabb gyermekek ellátása számára - Dokumentum XI. évf. 3. szám, 2. oldal

⁷ COM (2011) 66

⁸ Előfordulhat, hogy a bölcsőde orvosa a harmadik életév betöltését követően még nem javasolja az óvodai jelentkezést, mert a gyermek a testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre. Ebben az esetben a gyermek a negyedik életév betöltését követő augusztus 31-ig járhat a bölcsődébe. Illetve sajátos nevelési igényű gyermekek esetén 6 éves korig.

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló **1997. évi XXXI. törvény**
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló **1993. évi III. törvény**
- A közbeszerzésekről szóló **2015. évi CXLI. törvény**
- Magyarország éves központi költségvetéséről szóló törvény
- A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló **2011. évi CLXXXIX. törvény**
- A családok támogatásáról szóló **1998. évi LXXXIV. törvény**
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló **1998. évi XXVI. törvény**
- Az alapvető jogok biztosáról szóló **2011. Évi CXI. törvény**
- Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló **2003. évi CXXV. törvény**
- Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló **2011. évi CLXXV. törvény**
- az államháztartásról szóló **2011. évi CXCV. törvény**
- az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló **368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet**
- a kormányzati funkciók, államháztartási szakfeladatok és szakágazatok osztályozási rendjéről szóló **68/2013. (XII. 29.) NGM rendelet**
- a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló **369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet**
- a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló **415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet**
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló **328/2011. (XII. 29.) korm. rendelet**
- A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló **235/1997 (XII.17) korm. rendelet**
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló **1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet**
- a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló **8/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet**
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló **15/1998 (IV.30.) NM rendelet**
- A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló **15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet**
- A játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló **78/2003 (XI.27) GKM rendelet**
- A gyermekjátékok biztonságáról szóló **38/2011. (X. 5.) NGM rendelet**
- Az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékről és az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzékről szóló **390/2017. (XII. 13.) SZMM rendelet**

- A szociális és munkaügyi miniszter által adományozható szakmai elismerésekről szóló **10/2008. (VI. 28.) SZMM rendelet**
- A fertőző betegségek és járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló **18/1998.(VI.3.) NM rendelet**
- Az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló **54/2014. (XII. 5.) BM rendelethe**
- Erzsébet Község Képviselő-testületének 12/2021. (X.22.) sz. **önkormányzati rendelete az egyes szociális ellátásokról**
- Erzsébet Község Képviselő-testületének 7/2015. (III.30.) rendelete az intézményekben alkalmazandó nyersanyagnormákról és térítési díjakról
- Nevelési intézmények tervezési előírásai (Bölcsőde) Magyar Szabvány MSZ24210-1

A működést támogató jogszabályok

- Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló **2011. évi CLXXV. törvény**
- A Polgári Törvénykönyvről szóló **2013. évi V. törvény**

Foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályok

- A nemzeti köznevelésről szóló **2011. évi CXC. törvény**
- A közalkalmazottak jogállásáról szóló **1992. évi XXXIII. törvény**
- A munka törvénykönyvéről szóló **2012. évi I. törvény**
- A munkavédelemről szóló **1993. évi XCIII. törvény**
- A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. Törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló **257/2000. (XII. 26.) korm. rendelet**
- a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló **326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet**
- A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló **9/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet**
- a vezetői megbízással rendelkező szociális szolgáltatást nyújtó személyek vezetőképzéséről szóló **25/2017. (X. 18.) EMMI rendelet**
- A kollektív szerződések bejelentésének és nyilvántartásának részletes szabályairól szóló **2/2004. (I. 15.) FMM rendelet**
- A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló **33/1998 (VI.24) NM rendelet**
- a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló **3/2002. (II. 8.) SzCsm-EüM együttes rendelet**
- a munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésről szóló **39/2010. (II. 26.) Korm. rendelet**
- a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló **5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet**

Élelmezésre, közétkeztetésre vonatkozó jogszabályok

- Európa parlamenti és tanácsi rendelet az élelmiszer-higiéniáról szóló **852/2004/EK**
- A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló **37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet**
- Az állati eredetű élelmiszerekre vonatkozó egyes élelmiszer-higiéniái szabályokról szóló **66/2006 (IX.15) FVM rendelet**
- Az élelmiszer-előállítás és forgalomba hozatal egyes élelmiszer-higiéniái feltételeiről és az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről szóló **68/2007 (VII.26) FVM-EÜM-SZMM együttes rendelet**
- **Magyar Élelmiszerkönyv** (Codex Alimentarius Hungaricus) 2-1/1969 számú irányelv - A Veszélyelemzés, Kritikus Szabályozási Pontok (HACCP) rendszer és alkalmazásának útmutatója
- A vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló **62/2011. (VI. 30.) VM rendelet**

Egyéb szervezetszabályozó eszközök:

Szabályzatok: Szervezeti és működési szabályzat; Közalkalmazotti szabályzat; Munkavédelmi szabályzat; Tűzvédelmi szabályzat; Iratkezelési szabályzat, Pénzkezelési szabályzat; Bizonylati rend szabályzata, a pénzgazdálkodás, kötelezettségvállalás, utalványozás, érvényesítés és ellenjegyzés rendjének szabályzata; leltározási és leltárkészítési szabályzat; Iratkezelési és Irratározási Szabályzat, Gépjármű használati szabályzat; Belső ellenőrzési kézikönyv;

Gyermekellátással kapcsolatos szabályzatok: Felvételi szabályzat; Közérdekű bejelentések, integritást sértő események és panaszok kezelésének szabályzata, Közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek intézésének és a kötelezően közzéteendő adatok nyilvánosságra hozatalának szabályzata; Élelmezési szabályzat; Házi rend, napirend,

Egyéb dokumentumok: továbbképzési ütemterv, jelenléti ív, szabadságolási ütemterv

A bölcsőde nevelő-gondozó szakmai munkát támogató szakmai dokumentumok, módszertani kiadványok, szakmai segédletek:

- A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja
- Módszertani levelek
- Magyar Bölcsődék Egyesületének szakmai-módszertani ajánlásai

1.4 Bölcsődei helyzetkép

Az elmúlt évek bölcsődétörténeti folyamatai és törvényi változásai alapvető változásokat hoztak a napközbeni kisgyermekellátás területén és a családpolitikai gondolkodás központi intézményévé tették a bölcsődéket és az intézmények fejlesztését. Az elmúlt évtized így komoly áttörést hozott a szakmai szabályozásban, a bölcsődék

minőségfejlesztésében, társadalmi megítélésében, tárgyi-és infrastrukturális helyzetének változásában.

A legfontosabb változások címszavakban a következők voltak:

- 2009. Csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszak(BA) elindítása
- 2010. Bölcsődék Napja, mint ünnepnap bevezetése
- 2012. Kisgyermeknevelő munkakör és megnevezés bevezetése
- 2013. Nevelés nélküli munkanap lehetősége a bölcsődékben
- 2014. Bölcsődei finanszírozás megváltoztatása
- 2014-2016. Osztó szám csökkentése (251/230)
- 2014. Differenciált finanszírozás bevezetése
- 2014. Feladatalapú bér és üzemeltetési támogatás gyermekétkeztetés
- 2014. A bölcsődék Családügyi ágazati irányítás alá kerülése
- 2014-2020 több mint 110 Mrd Ft bölcsőde/óvoda fejlesztés
- 2015. Bölcsődei nevelési év fogalmának megjelenése
- 2016. Pedagógus életpálya kiterjesztése a diplomás bölcsődei dolgozókra
- 2016. Csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szakra jelentkezők száma több mint háromszorosára emelkedett
- 2016. Megháromszorozódott a felvettek száma és az állami ösztöndíjasok száma
- 2016. Bölcsődei rendszer átalakításért felelős miniszteri biztos kijelölése
- 2017. Bölcsődei rendszer átalakulása⁹
- 2017. Bölcsődei pótlék bevezetése
- 2017. Bölcsődei dajka munkakör létrehozása
- 2017. Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogram rendeleti szintre emelése
- 2017. Minimális eszköz és felszerelési jegyzék rendeleti szintre emelése
- 2017. Brunszvik Teréz díj adományozásának lehetősége a bölcsődei ellátásban dolgozók számára is
- 2017. Magyar Bölcsődék Egyesületének Országos Módszertani szervezeti kijelölése - Régiós Módszertani Bázis Intézmények és módszertani tanácsadók és szakértők kijelölése
- 2017. Új képzései rendelet (bölcsődei dajka, szolgáltatást nyújtó személyek vonatkozásában)
- 2017. Központi költségvetés kiegészítő támogatás¹⁰
- 2017. Mini bölcsődei férőhelyek kialakításának támogatása¹¹
- 2017. Vezetőképzés, továbbképzési rendszer megújítása
- 2018. Bölcsőde, mini bölcsőde működtetése esetén feladatalapú finanszírozás

⁹ Intézményi típusú ellátás, Bölcsőde, Mini bölcsőde, Szolgáltatási típusú ellátás: Családi bölcsőde, Munkahelyi bölcsőde, Napközbeni gyermekfelügyelet, Alternatív kisgyermekellátás)

¹⁰ 32 000 forint egy lakosra jutó adóerő-képességet meg nem haladó települési önkormányzat, differenciált mértékben

¹¹ 10 000 lakos alatti, 20 000 forint egy lakosra jutó adóerő-képességet meg nem haladó települési önkormányzat legfeljebb 10 millió forintot nyerhetnek

- 2018. Bölcsőde, mini bölcsőde üzemeltetési támogatás kiterjesztése nagyobb adóerő-képességgel rendelkező önkormányzati fenntartók esetén is

A fenti változások,

- alapjaiban rendezték át a napközbeni kisgyermekellátás formáit,
- törvényi erőre emelve a bölcsődék országos alapprogramját, ami már nem ajánlásokat, hanem kötelező szakmai tartalmakat fogalmaz meg - szakmai, személyi, tárgyi értelemben - minden 3 év alatti kisgyermeket ellátó intézmény és szolgáltatás számára,
- a bölcsődék családügyi ágazatba helyezését, családtámogató társadalmi szerepének megerősítésével,
- a pedagógus életpálya bölcsődei dolgozókra való kiterjesztésével,
- a finanszírozási feltételek kedvezőbb változásával,
- szakmai garanciákat és támogatást biztosít a módszertani feladatok visszaállításával¹² és módszertani bázis intézmények, tanácsadók, szakértők kijelölésével,
- pályázati források, soha nem látott mennyiségben való elérésével központi kérdéssé a népesedéspolitikai, családpolitikai törekvések kiemelten fejlesztendő területévé tették a napközbeni kisgyermekellátást.

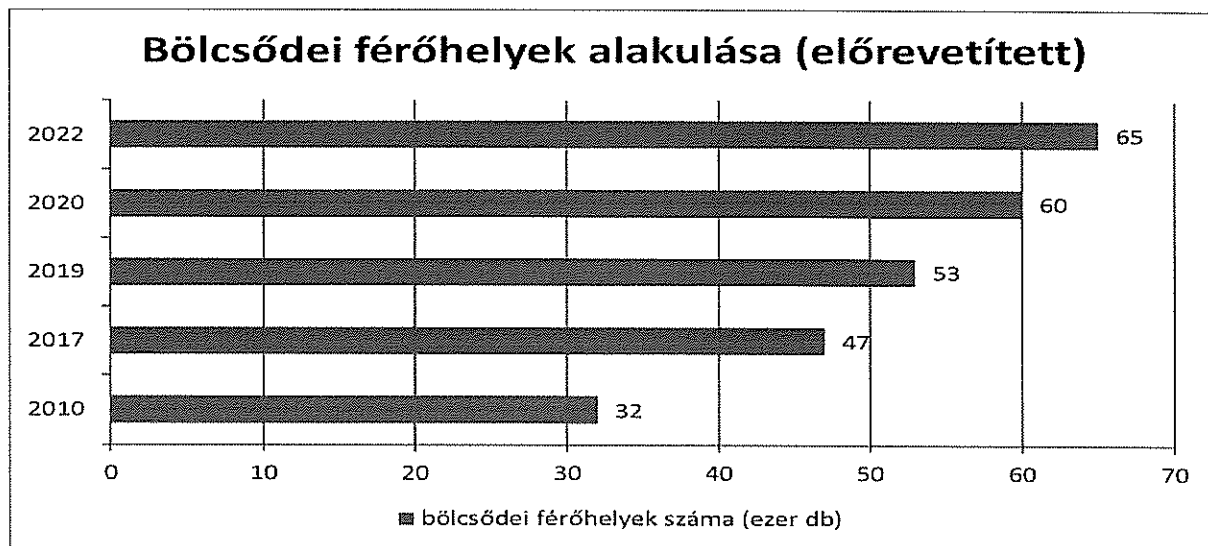
A bölcsődei szakmai változásának jelentőségét, országos szinten, az alábbi táblázat mutatja be a számok tükrében¹³:

	2010	2017
A helyben biztosított férőhelyek száma (1 férőhely/gyermek)	10	6
3 éven aluli gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma	34 ezer	47 ezer
Bölcsődék száma	668	804
Bölcsődében férőhelyhiány miatt elutasított gyermekek száma	4.167	2.201
Bölcsődében dolgozó kisgyermeknevelők száma	6.346	7.346
Szakképzett kisgyermeknevelők aránya	92,7%	98,5%
Felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők aránya	6,3%	15%
Bölcsődében ingyenes étkeztetésben részesülő gyermekek aránya	17,7%	68%

¹² A bölcsőde, mini bölcsőde ellátásoknál a Magyar Bölcsődék Egyesületének módszertani szervezetként történő kijelölésével.

¹³ Forrás: Kovácsné Bárány Ildikó főosztályvezető, Emberi Erőforrások Minisztériuma – 2018.10.25. Pécs, Módszertani Bázis Intézményi értekezlet előadásából

Az elkövetkező évek családpolitikai törekvéseinek bölcsődei férőhelyeket érintő fejlesztési tervei, a következő célok elérését tartalmazzak¹⁴:

Amíg 1979-ben 14%, 2010-ben 11%, 2018-ban 17,5% volt a megszületett gyermekek bölcsődébe kerülési aránya Magyarországon, addig **2022-re** a nagyarányú férőhelyszám és bölcsődei intézményfejlesztésekkel a **24%-os bölcsődei beiratottságot tervezi elérni a Magyar Kormány.**

1.5 A mini bölcsőde közvetlen környezetének ellátási területének, célcsoportjának bemutatása

Intézményünk közvetlen természeti környezete a Zengő vidéke. A településen megindult egy szegregációs folyamat, itt telepedett le egy szegényebb réteg, közöttük magas a hátrányos helyzetű családok száma. Életüket az egyre súlyosbodó társadalmi problémák, és a munkanélküliség nehezíti. Gyermekeik sokszor ingerszegény környezetből, magatartási és erkölcsi normák hiányával érkeznek az intézménybe. Ezzel szemben a területen jelen van egy kisebb, biztos egzisztenciájú réteg is. Szociokulturális környezetünkben a társadalom minden rétegének gyermeke jelen van. Mindez az intézmény nevelőmunkája során egy tudatos fejlesztést kíván a hátránykompenzálásban és a tehetséggondozásban. A teljes alkalmazotti közösség egy tudatos szemléletváltás eredményeként felkészült a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésére.

Erzsébet, 1949-ig Püspökszenterzsébet (németül: *Sandeschewe*, horvátul: *Setržeber*¹⁴) község Baranya megyében, a Pécsváradi járásban. Péctől mintegy 18 kilométerre keletre, Mohácstól 20 kilométerre északnyugatra helyezkedik el. A szomszédos települések: észak felől Nagypall, északkelet felől Fazekasboda, kelet felől Kékesd, dél felől Szellő, délnyugat felől Kátoly, nyugat felől Szilágy, északnyugat felől pedig Pécsvárad.

¹⁴ Forrás: Kovácsné Bárány Ildikó főosztályvezető, Emberi Erőforrások Minisztériuma – 2018.10.25. Pécs, Módszertani Bázis Intézményi értekezlet előadásából

Az önkormányzat közigazgatási területén 4 települési önkormányzat által működtetett társulás fenntartja az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda és Konyhát, melyben jelenleg 6 főt alkalmaznak.

A faluban egy vegyesbolt működik.

A településen jelenleg hét 3 év alatti gyermeket nevelő család él, a bölcsődei ellátásban potenciálisan érintett családok száma Erzsébeten és vonzáskörzetében további kilenc család.

Gyermekorvosi ellátást helyben, a felnőtt háziorvos végzi hetente öt alkalommal. Hétféligi ügyelet Pécsváradon, szakellátás Pécssett vagy Mohácson érhető el.

0-7 éves korú gyermekek speciális egészségügyi ellátását a védőnő és a háziorvos hetente végzi. A gyermekek korai fejlesztését és rehabilitációját a mohácsi és a megyei szakrendelők látják el. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodáztatási támogatása megoldott.

A településen a veszélyeztetett és védelembe vett gyermekek száma alacsony, a gyermekjóléti szolgáltatás megfelelően és hatékonyan működik.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma növekvő tendenciát mutat (Erzsébeten 13, Kékesden: 5, Szellőn: 7, Kátolyban 5 gyermek), ami jelzi a napközbeni gyermekellátás esetleges létjogosultságát, a veszélyeztetettség megelőzésének céljából is, a rászoruló családok körében is.

Az Erzsébeti mini bölcsőde a gyermekjóléti alapellátás részeként a személyes gondoskodást nyújtó, családban nevelkedő gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű nevelését és gondozását látja el, hiánypótló szolgáltatásként.

Erzsébeten, illetve a körzethez tartozó településeken legjellemzőbb a családokban a két gyermek. Jellemző a kétkeresős családmodell, az apa és az anya is dolgozik. Több generáció már csak elvétve él egy házban. Jellemzően házasságban élnek a szülők, de egyre több az élettársi kapcsolat is. Az egyedülálló szülők száma is folyamatosan növekszik.

A faluban az óvoda jelenleg 28 férőhellyel, 1 csoporttal működik.

A kialakításra került mini bölcsődei intézmény hozzájárul,

- mind Erzsébet és vonzáskörzetének társadalmi-, gazdasági fejlődéséhez,
- mind a nők foglalkoztathatóságának növeléséhez,
- mind a társadalmi esélyegyenlőség, család és munka összeegyeztethetősége, nők társadalmi esélyegyenlősége szempontjából kiemelkedő helyi szintű feladatok megvalósításához,
- továbbá segíti az önkormányzat azon törekvéseit, ami csökkentheti a településről való elvándorlás mértékét és serkentheti a betelepülés növekedését.

2 Intézmény bemutatása

A bölcsőde a TOP-1.4.1-19-BA1-2019-00014 „Mini bölcsőde kialakítása Erzsébeten” pályázat keretében, a meglévő óvodai épülettől külön, de annak közvetlen közelében lett kialakítva. Az óvodai férőhelyek kihasználatlansága mellett, a bölcsődés korosztály

ellátatlansága jelentett problémát a településen és a környező falvakban, így szükségessé vált a helyi kisgyermekellátás differenciálása, minőségének fejlesztése.

2.1 Tárgyi feltételek

A mini bölcsődei intézménybe a következő helyiségek kerültek kialakításra:

A gyermekek által használt helyiségek

- **Bölcsődei gondozási egység**, maximum 8 gyermek elhelyezésére szolgál, gyermeköltözőből, fürdőszobából és 1 csoportszobából áll.
- **Gyermeköltöző (átadó)**: A gyermekbejárat előteréből nyílik, a fürdőszobához átlátszó üvegezett ajtó került beépítésre.
- **Fürdőszoba**: közvetlenül kapcsolódik a gyermekszobához, így biztosított a folyamatos gyermekfelügyelet lehetősége.
- **Fürdőszoba felszerelése**: 2 db gyermekmosdó hideg-meleg vízzel, keverő csappal; 1 db gyermek WC; 1db csecsemő fűrésztökád hideg-meleg vízzel, keverő csapteleppel, flexibilis zuhanyzóval, 1 db bili kiöntő, 1 db gyermek pólyázó asztal.
- **Gyermekszobák (1db)**: A helyiség teljes alapterülete 34 m², amivel teljesül a gyermekeként 3 m² hasznos alapterület, ami 8 fő ellátására alkalmas teret biztosít. A gyermekszoba közvetlen természetes megvilágítású.

A fürdőszobában a gyermekek méreteinek és a szabvány szerinti előírásoknak megfelelő bútorzat, berendezés áll rendelkezésre.

A **gyermekcsoport egyéni arculatát**, hangulatát a kisgyermeknevelők által készített díszítés teszi majd otthonosabbá, színesebbé. A csoportszoba tágas, világos, két fala is üveglablakokból áll.

A mini bölcsőde játékkészletéről általánosságban elmondható, hogy

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető, balesetmentességet biztosító minőségi, fokozott használatra alkalmas, esztétikus, játékokból került összeállításra,
- minden tevékenységformához került betervezésre megfelelő játékszer (manipuláció, konstruálás, utánzó-, szerepjáték, mozgásfejlesztő játék), melyek több fajta tevékenység felhasználhatók a gyermekek játékában,
- játékválasztásnál szempont volt a különböző bölcsődei korcsoportok eltérő játékgigénye és a nemek közötti egyenlőség elvének betartása is,
- a játékok elhelyezéséhez betervezésre kerültek nyitott játékpalcok, tárolóedények, kosarak, a felnőtt felügyeletet igénylő játékok elhelyezésére magasabb polcok.

A gyermekcsoport **játékkészletben** megtalálhatóak az,

- **alapjátékok** (játszókendők, babák, labdák, képeskönyvek, mozgásfejlesztők),
- **a csecsemőkorú gyermekek játéka** (játszókendők, frottír labdák, csörgők, rágókák, változatos felületű textilfigurák, karikák, hordó- és kockasorok, homokozóformák, üreges játékok, vödrök, tálak, kosarak, ábrás-, textil-, műanyag-, keménylapú könyvek, labdák, mászópárnák),
- **a típegő korú gyermekek játéka** (baba, könyv, autók, labda), konstruáló játékok, építőjátékok, nagymozgásos játékok: autók, dőmperek, motorok, mászóka, alagút,

baby csúszda, labdák, hordár kocsik, húzogatható, tologatható eszközök: vonatok, üreges játékok: kosarak, szatyrok, vödrök, tálak, talicskák, homokozójátékok: vödrök, lapátok, homokozóformák, sziták, használati eszközök: lábasok, tányérok, poharak, sziták, szűrők, alkotó játék eszközei),

- **a nagycsoportos gyermekek játéka** (szerepjáték kellékei: szerszámok, főzőedények, játékkonyha, babaruhák, takarók, seprű, lapát, orvosi táska, telefon, fodráskellékek, alkotó játékok, képeskönyvek).

A gyermekek életkorának és fejlettségének megfelelő bútorzattal, állandó és változtatható játékokkal biztosított a mindennapi játék és mozgás lehetősége.

A csoportszobában a kisgyermeknevelők a tér funkcionális tagolásával biztosítják majd az elmélyült játéktevékenységre való lehetőséget. Az alapjátékokat nyitott polcokon, csoportosítva kosarakban, nagy tároló edényekben elhelyezve találják meg a kisgyermek, a változtatható játékokat a kisgyermeknevelő kínálja fel a napirendnek megfelelő helyzetben. A kisgyermek munkáit felhasználva a csoportszobában, az átadókban a dekorációt mindig az évszakoknak - ünnepeknek megfelelően alakítják a kisgyermeknevelők.

A gyermekcsoportban kialakításra került a pihenősarok gyönyörű madárkás szőnyeggel, a nyugalmat, elvonulást, napközbeni pihenést igénylő gyermekek számára, illetve az elkerített szobasarok kialakítására is lehetőség van, ami a csecsemőkorú gyermekek biztonságos ellátásának feltételeit biztosítja.

A gyermekcsoport bútorzata a gyermekek magasságához méretezett, biztonságos, praktikus, esztétikus, hangulatosak, nyugtató hatásúak, minden szobába rendelkezésre állkerült szőnyeg, a földön is elhelyezhető párnák.

A kisgyermek bölcsődei adaptálódása után, az addig kialakított környezet, ha szükséges újra formálható, a csoport gyermekeinek egyéni igényéhez, fejlettségi szintjéhez mérten, melyhez a gyermekek megismerése és megfigyelése ad útmutatót a kisgyermeknevelő számára.

A mini bölcsőde egyéb helyiségei között a következő fontos helyiségek kerültek kialakításra:

- mozgásszerű mosdó,
- babakocsi tároló
- raktárhelyiségek
- a tálaló konyhán belül kialakítható, csecsemőkorú gyermek ételmezéséhez szükséges tejkonyha.

A dolgozók szociális helyiségei közül,

- öltöző került kialakításra.

A játszóudvar változatos játéklehetőségeket kínál, alkalmas a gyermekek szabad levegőn történő játékához szükséges mozgástér biztosítására, alapterülete 88 m², ami biztosítja a 10 m² /gyermek nagyságot. A **burkolt terület** aránya a játszóudvar összterületéhez viszonyítva **20 %-nál nem nagyobb**.

A játszóudvaron rendelkezésre állnak a kültéren is használható mozgásfejlesztő eszközök és játékok (rugós hinta, kispont, futóbicikli, tricikli, dömper, talicska, homokozó eszközök... stb.). Az udvaron kialakításra kerül árnyékolóval védett telepített homokozó is, így a gyermekek számára a homokozás lehetősége biztosított.

A bölcsőde udvara kerítéssel védett.

A konyha a HACCP rendszer figyelembevételével biztosítja a gyermekek ételmezését, a korosztály igényei szerint elkészített ételekkel.

Az intézmény épületének és tárgyi eszközkészletének kialakítása,

- a bölcsődei szakma szabályainak és kialakítási előírásainak,
- a tűzbiztonság,
- a higiénia,
- az egészség- és környezetvédelem,
- a biztonságos használat és akadálymentesség szempontjainak,
- a kisgyermekek egyéni nevelési-gondozási igényeinek magas szinten megfelelő,
- energiatakarékos,
- költséghatékony,
- a környezeti fenntarthatóság és esélyegyenlőségi szempontokat szem előtt tartó.

A kialakított mini bölcsődei intézmény a gyermekek szakszerű, biztonságos bölcsődei ellátásának tárgyi feltételeit tartalmazza.

2.2 Személyi feltételek

Az intézmény az óvoda részeként működő mini bölcsőde, az alábbi személyi feltételekkel rendelkezik:

- 1 fő teljes állású kisgyermeknevelő
- 1 fő részmunkaidős kisgyermeknevelő
- 1 fő teljes állású bölcsődei dajka

A kisgyermeknevelő munkakörben foglalkoztatott munkatársunk rendelkezik gyermekellátási tapasztalatokkal, főiskolai tanulmányait befejezte a kisgyermeknevelő szakirányon. Tapasztalatai és képzése alkalmassá teszik a vezetői feladatok ellátására, amit kisgyermeknevelői munkája mellett lát el, nyolcadik órájában.

A bölcsődei dajka munkakörben foglalkoztatott munkatársunk is hosszú szakmai múlttal és óvodás korú gyermekek körében szerzett jelentős tapasztalatokkal biztosítja a magas színvonalú bölcsődei szakmai munka megvalósítását.

A helyettesítés megoldott a részmunkaidős kisgyermeknevelővel.

A fenti személyi feltételek ideális körülményeket teremtenek,

- a folyamatos felügyelet biztosítására,
- az egyéni bánásmód megvalósítására,

- a szülői igényekhez igazított nyitva tartás és munkarend kialakítására,
- a gyermekek igényeit maximálisan figyelembe vevő napirend megvalósítására,
- a helyettesítés, problémamentes megtervezésére és megvalósítására,
- összességében a magas szakmai színvonalú, biztonságos kisgyermekellátás feltételeinek megteremtésére mini bölcsődénkben.

3 Küldetésnyilatkozat

Mini bölcsődénkben a 0-3 éves korosztály fejlődésének törvényszerűségeire épülő, a kisgyermek adottságait, természetes igényeit figyelembe vevő biztonságot nyújtó szakszerű nevelés-gondozás megvalósítása történik intézményes keretek között.

Az **egyéni bánásmód** elvét szem előtt tartva, a megfelelő társas kapcsolatok alakulásának segítségével biztosítjuk, segítjük a **kisgyermek** **egészséges, harmonikus személyiségfejlődésének kibontakozását, alakulását.** A kisgyermekkor legfontosabb tevékenységére, a **játékra, mozgásra építve** neveljük-gondozzuk a kisgyermekünket, az őket körülvevő világ megismerésére és befogadásába, mely elősegíti a **testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésüket.** Figyelembe véve az **egyéni fejlődés ütemét, életkori sajátosságokat, biztosítjuk a változatos tevékenységeket is.**

Kisgyermeknevelőinket, dolgozóinkat a nyitottság, a folyamatos önképzés és a megújulás igénye jellemzi.

4 Jövőkép

Bölcsődénkben folyó nevelő-gondozó munkánk akkor sikeres, ha a **szertetetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó kisgyermeknevelő-gyermek, kisgyermeknevelő-szülő kapcsolat kialakításával, derűs, nyugodt légkör megteremtésével a kisgyermekes családok családbarát ellátása összhangban van,** a kisgyermek szükségleteivel, megfelel a szülők igényeinek, elvárásainak.

Kis munkahelyi kollektívánkat a **párbeszéd, a szakmai elkötelezettség jellemzi.** Törekszünk arra, hogy **bizalomra épülő, valódi kapcsolat alakuljon ki kisgyermeknevelő – szülő és a dolgozó - vezető között,** valamint, hogy a **gyermekközpontú szemlélet** érvényre jusson a gyermekek nevelése-gondozása közben. **Érték számunkra az esélyegyenlőség, a tolerancia, a megújulás képessége.**

5 Az intézmény alapfeladata

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény) értelmében intézményünk alapfeladata, a személyes gondoskodás keretein belül, a gyermekjóléti alapellátás rendszerében biztosítani 20 hetes kortól 3, illetve 4 éves korig, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében 5, illetve 6 éves korig a **kisgyermek napközbeni ellátását – nevelését, gondozását, felügyeletét, étkeztetését -, bölcsődei alapellátás formájában.**

5.1 Bölcsődei nevelés-gondozás feladata

A mini bölcsőde feladata a gyermekjóléti alapellátás keretében, alaptevékenységként a családban nevelkedő **3 éven aluli kisgyermekek napközbeni ellátása, testi és pszichés szükségleteinek kielégítése, optimális fejlődésének elősegítése az egyéni sajátosságok figyelembevételével.** Amennyiben a kisgyermek még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. életévének betöltését követő augusztus 31-ig tovább gondozható a bölcsődében.

5.2 A szolgáltatás igénybevételének módja és a szolgáltatásról szóló tájékoztatás

A bölcsődei szolgáltatás **igénybevétele - a bölcsődei felvétel - egész évben folyamatos.** A bölcsődei alapellátást a Gyermekvédelmi törvény értelmében azon családok gyermekei számára biztosítjuk, ahol a szülők dolgoznak, munkaerő piaci részvételt elősegítő programban, képzésben vesznek részt, betegségük vagy egyéb ok miatt gyermekük napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

A bölcsődei felvétel során előnyben részesítjük azt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket, akinek szülője vagy más törvényes képviselője igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.

Bölcsődénkben a kisgyermekek napközbeni ellátását különösen azon gyermekek számára tesszük lehetővé, akiknek fejlődésük érdekében állandó napközbeni ellátásra van szükségük, akiket egyedülálló vagy időskorú személy nevel, vagy akikkel együtt a családban három vagy több gyermeket nevelnek, akinek gondozója szociális helyzete miatt az ellátásukról nem tud gondoskodni.

A gyermek felvételét kérheti a szülő, gondviselő, valamint az ő hozzájárulásával a körzeti védőnő, házi gyermekorvos, családgondozó, a korai fejlesztő gyógypedagógusa és a gyámhatóság szakembere.

A szolgáltatás igénybevételének lehetőségeiről a **szülők tájékozódhatnak** az intézményben, önkormányzatnál, Erzsébet község honlapján, a védőnőtől, a korai fejlesztő központban, Család- és gyermekjóléti szolgálatnál.

Bölcsődénkben a beiratkozás utáni felvétel során a szolgáltatásról a szülők tájékoztatást kapnak írásban (házirend) és szóban (első interjú – személyes beszélgetés, szülői értekezlet). A tájékoztatás tartalmazza az ellátás tartalmát és feltételeit; az intézmény által vezetett és az adott gyermekre vonatkozó nyilvántartásokat, valamint az azokba történő betekintés módját; a család és a mini bölcsőde kapcsolattartásának formáit; a házirendet; a panaszjog gyakorlásának módját, jogokat; az érték és vagyonmegőrzés módját; a fizetendő személyi térítési díjat. A tájékoztatást követően az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője megállapodást köt az intézménnyel, melyben egyben nyilatkozik, hogy az általa megadott személyes adatok a valóságnak megfelelnek, és ha abban változás áll be azt köteles jelezni, valamint arról, hogy az ellátásról, az adatkezelésről, adatvédelemről a tájékoztatást megkapta.

Intézményünkben a felvétel egész évben folyamatos, amíg üres férőhellyel rendelkezünk, de minden év májusában van meghirdetett beiratkozási időpont, amikor lehet jelentkezni.

Bölcsődénk nyitvatartási ideje, reggel 7 órától délután 16-ig tart.

A bölcsődében **1 csoportszobában, 8 férőhelyen** korcsoportra bontva történik, a 20 hetes és 3 év közötti kisgyermek napközbeni ellátása.

A csoportszoba tágas, világos. A gyermekek életkorának megfelelő bútorzattal, állandó és változtatható játékokkal biztosítva, a mindennapi játék és mozgás lehetőségeit.

5.3 Házirend tartalma és szerepe

A házirendben foglalt előírások célja biztosítani a bölcsőde törvényes működését, a bölcsődei nevelés és gondozás zavartalan megvalósítását, valamint a kisgyermek bölcsődei csoportjában életük megszervezését.

A házirend hatálya:

Kiterjed az Erzsébeti Mini bölcsődébe felvett kisgyermekre és hozzátartozóikra, valamint az intézmény valamennyi munkatársára.

A házirend nyilvánossága:

- A házirend előírásai nyilvánosak, azt minden érintettnek (szülőknek, valamint a bölcsőde alkalmazottainak) meg kell ismernie.
- A házirend egy-egy példánya megtekinthető:
  - a bölcsőde gyermeköltözőjében,
  - a bölcsőde irattárában,
- A házirend egy példányát a bölcsődébe történő felvételkor a szülőknek átadjuk és a szülők nyilatkoznak annak elfogadásáról.
- Az újonnan elfogadott vagy módosított házirend előírásairól a bölcsőde kisgyermeknevelői tájékoztatja a szülőket.

További tartalmi elemei:

- általános tájékoztató a bölcsődei ellátás igénybevételéről, a segítő szakemberek munkájáról,
- a nyitva tartás időpontjáról, a téli-nyári zárás rendjéről,
- kitér arra, hogy a gyermeket ki viheti el a bölcsődéből, betegsége esetén mi az eljárás módja,
- megfogalmazásra került a gyermekek étkeztetése szempontjából fontos tájékoztatás,
- kapcsolattartás formái és ideje,
- szociális támogatások rendje,
- a házirend elfogadásának és módosításának szabályai.

6 Nevelési, gondozási program - a feladat szakmai tartalma

6.1 Bölcsődei nevelés-gondozás célja

A bölcsődei nevelés-gondozás célja, a családban nevelkedő kisgyermek számára a családi nevelést segítve/kiegészítve, **napközbeni ellátás keretében** a kisgyermek egészséges, harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, testi-, szellemi-, érzelmi-, szociális fejlődésük támogatásán keresztül. Odaforduló szeretettel, elfogadással, a gyermek kompetenciájának figyelembevételével, tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, viselkedési minták nyújtásával.

6.2 Az egészséges testi fejlődés elősegítése és az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód kialakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. A gyermeket erőteljes testi fejlődés jellemzi, így a bölcsőde feladata, hogy ezt a fejlődést minél jobban elősegítse, figyelembe véve a gyermek életkorát és igényeit.

A fejlődéshez szükséges:

- a szükségletek egyéni igény szerinti kielégítése,
- az egészséges és biztonságos környezet megteremtése,
- az egészséges életmód, a táplálkozás, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a mozgásigény kielégítése közben a mozgásfejlődés elősegítése,
- az egészséges életmódra neveléshez a gyermekek egyéni igényeit kielégítő folyamatos napirend biztosítása.

6.3 Érzelmi nevelés és szocializáció

A kisgyermek magatartásának jellemző sajátossága az érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, így elengedhetetlen, hogy a kisgyermeket a bölcsődében érzelmi biztonság, derűs környezet és szeretetteljes légkör vegye körül.

- Fontos, hogy a gyermeket a bölcsődébe kerülésekor kellemes hatások ériék.
- A gyermek egyéni igényeihez igazított beszoktatási idővel próbáljuk csökkenteni a bölcsődébe kerülés nehézségeit.
- A kisgyermeknevelő, dajka és a kisgyermekek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulását szorgalmazzuk.
- A gyermekek társas kapcsolataikban megtanulják az együttélés szabályait.
- Segítünk, hogy a mások iránti nyitottság, empátia és tolerancia tovább fejlődhessen.
- A bölcsőde lehetőségeket teremt, hogy a kisgyermeknevelővel, dajkával, kortársakkal sok közös élményhez jussanak a kisgyermekek.

6.4 Megismerési folyamatok fejlődésének segítése, értelmi nevelés

A bölcsőde változatos tevékenységeket biztosít a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet önmagáról, tárgyi-, természeti-, és társadalmi környezetéről.

- Támogatjuk a gyermekek önállóságát, aktivitását és kreativitását.

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatait új ismeretekkel bővítjük.
- A gyermekek tevékenységét támogató - bátorító figyelemmel követjük.
- Közös tevékenységeink során élményeket, viselkedési és helyzetmegoldási mintákat nyújtunk.

Mivel ebben az életkorban a **kisgyermek legfőbb tevékenysége a játék**, így minden értelmi nevelés a játékba ágyazottan jelenik meg.

6.5 Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása, kiemelt jelentőségű.

- Figyelünk arra, hogy a gyermekek beszédkedvét felkeltsük és fenntartsuk.
- Meghallgatjuk őket, kérdezésre ösztönözzük és a kérdéseikre mindig válaszolunk.
- Beszédértésüket választékos szóhasználattal, sok beszélgetéssel, ritmusos mondókák mondogatásával, meséléssel, bábozással fejlesztjük.
- Szókincsüket a játék során folyamatosan gyarapítjuk.

6.6 Kiemelt nevelés-gondozási programok

A bölcsődei nevelés-gondozás fontos része a **zenei nevelés**. A bölcsődei szakmai munkában, napirendbe ágyazottan történik a zenés, mondókás, hangszerrel és mozgással kísért gyermekdalok átadása.

Célunk, hogy felkeltsük a gyermek érdeklődését a zene iránt, mely elősegíti a gyermek beszédfejlődését, kommunikációs készségét, fejleszti ritmusérzékét, élményt nyújt, csökkenti a gyermeki szorongást, félelmeket.

A zenei nevelés mellett, a **hagyományok és szokások ápolását** szeretnénk mini bölcsődénkben támogatni, napi szinten mondókákkal, zenével, dalokkal, illetőleg a helyi családok igényeihez igazított hagyományörző gyermek programok, családi rendezvények megvalósításával.

7 Bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei

7.1 A család rendszerszemléletű megközelítése

A kisgyermekek nevelésében, gondozásában a gyermekeket a családdal együtt, komplexen értelmezzük, támogatjuk. Bölcsődei nevelésünk alapja, kiindulópontja a kisgyermek, az őt nevelő család, a minőségi bölcsődei ellátás csak gyermek és családja megismerésén, megértésén keresztül biztosítható az erősségek hangsúlyozásával, támogatásával.

7.2 A koragyermekkori intervenció szemlélet befogadása

Különös figyelmet fordítunk a kisgyermekek sajátos szükségleteinek, egyéni fejlődésmenetének figyelembevételére. Amennyiben eltéréseket tapasztalunk, az esetleges lemaradásokat vagy megtorpanásokat, a szülőknek jelezzük. Felvesszük a kapcsolatot

intézményrendszerünk szakembereivel (gyógypedagógus, pszichológus, szociális munkás, dietetikus, védőnő), átbeszéljük a lehetséges intervenciós lehetőségeket és annak megfelelően, felajánljuk a szülők számára a szakemberekkel való együttműködés, konzultáció lehetőségét.

7.3 A családi nevelés elsődlegességének tisztelete

Tiszteletben tartjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Bölcsődénk a családi nevelés értékeinek, hagyományainak és szokásainak tiszteletben tartásával, annak erősítésével, segítségével vesz részt a gyermekek nevelésében. Fontosnak tartjuk, hogy megismerjük a családi nevelést, annak értékeit átültessük a napi bölcsődei gyakorlatba, a szülők aktívan bekapcsolódhassanak a bölcsőde életébe, biztosítva ezáltal a két nevelői szintér együttműködését.

7.4 A gyermeki személyiség tiszteletének elve

Figyelembe vesszük, hogy a gyermeket nagyobb ráutaltsága miatt különleges védelem illeti meg. A nevelés, gondozás értékközvetítő és értékteremtő folyamat, amely a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődésének segítésére irányul, a cselekvésbe ágyazott tapasztalati tanulás elemeinek felhasználásával, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásával, az etnikai, kulturális, vallási, nyelvi, nemi, illetve fizikai és mentális képességbeli különbségek toleráns, differenciált kezelésével.

7.5 A kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe

Kiemelt figyelmet fordítunk a kisgyermeknevelő, dajka szakmai tudásának szinten tartására, fejlesztésére, mentálhigiénéjük ápolására, szem előtt tartva azt a fontos ténytet, hogy a kisgyermekek személyiségfejlődésére a bölcsődében elsődlegesen a kisgyermeknevelő és bölcsődei dajka személyisége hat.

7.6 A biztonság és stabilitás megteremtése

A biztonság és stabilitás megteremtésének, első lépcsőfokának és alapjának, a fokozatos szülővel történő beszoktatást tartjuk, amely során a „saját kisgyermeknevelővel” kialakítandó bizalmi kapcsolatra, a tárgyi környezet és a bölcsődei napi életvitel megismertetésére kerül sor. A szülőktől kapott információk és a kisgyermeknevelő megfigyelései során a gyermek egyéni szokásainak, igényeinek megismerésére történik. A bölcsődei élet során fontosnak tartjuk a „saját kisgyermeknevelő” -rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság működtetését, mely növeli a kisgyermekek érzelmi biztonságát, alapul szolgál tájékozódásukhoz, a jó szokások kialakulásához.

A kisgyermekek napirendjét, a folyamatosság, az állandóság és kellő rugalmasság jellemzi, melyben a napirendi elemek, nevelési, gondozási helyzetek egymásra épülése, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményeznek, ezzel is növelve a gyermekek biztonságérzetét.

A biztonság megteremtése egyben a kisgyermekek személyes biztonságát is jelenti, a fizikai és a pszichikai erőszak minden formájától való védelmet. Bölcsődénkben törekszünk a

kisgyermek személyi-, tárgyi-, és személyes biztonságának megteremtésére, ami elengedhetetlen feltétele harmonikus személyiségfejlődésüknek.

7.7 Fokozatosság megvalósítása

Bölcsődénkben a fokozatosság megvalósulása minden nevelő, gondozó tevékenység alapját képezi, mivel a változások elfogadásában, az új helyzetekhez való alkalmazkodásban segítség a kisgyermek számára.

7.8 Az egyéni bánásmód érvényesítése

A gyermeki fejlődés alapvető feltétele a kisgyermeknevelő őszinte érdeklődése, figyelme, a gyermek kompetenciájának elismerésén alapuló választási lehetőség biztosítása az egyes élethelyzetekben, a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése. Ennek érdekében fokozott szerepe van, kisgyermeknevelőink meleg, szeretetteljes odafordulásának, a megfelelő környezet kialakításának. A gyermekek életkori- és egyéni sajátosságait, fejlettségét, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, hangulatát figyelembe véve segítik a fejlődést, még akkor is, ha a gyermek fejlődése esetleg több területen is jelentős eltérést mutat az átlagos fejlődéstől. A sajátos nevelési igényű, vagy korai fejlesztésre, gondozásra jogosult, vagy tartósan beteg, esetleg hátrányos helyzetű gyermekek viselkedése bizonyos esetekben különbözik a megszokottól és emiatt nehezebben kezelhető.

7.9 Gondozási helyzetek kiemelt jelentősége

A gondozási helyzetek kiemelt nevelési feladatokat jelentenek. A kisgyermek gondozása során, nemcsak testi, alapvető szükségleteik kielégítése történik, hanem az egyéni igényekre reflektáló, pozitív visszajelzéseken alapuló kapcsolatban támogatjuk pszichoszociális fejlődésüket is.

7.10 A gyermeki kompetenciakésztetés támogatása

A kompetencia alapú nevelés figyelembevételével biztosítjuk a bölcsődei élet helyzeteiben (gondozás és játék) a kisgyermek képességeinek kibontakoztatását. Az érzelmi biztonságra alapozva, új élményeken, a cselekvés lehetőségein keresztül juttatjuk a kisgyermeket tanulási tapasztalatokhoz, a világ minél szélesebb megismeréséhez, a korai tanulás spontán lehetőségéhez.

7.11 A bölcsődénkben folyó szakmai munka további fontos elvei

- **Gondozás-nevelés** – elválaszthatatlan egymástól, mert a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak csupán a gondozási helyzetekre. Ezekben a helyzetekben nyílik lehetőség az ún. egyszemélyes kapcsolattartásra, mikor csak „Rád figyelek, hallgatlak”.

- **Állandóság** – a személyi és tárgyi környezet növeli a kisgyermek érzelmi biztonságát. Otthonosan mozognak a megszokott környezetben.
- **Pozitívumokra támaszkodás** – a nevelés alapja a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése. A gyermek saját magáról alkotott képét, az éntudat fejlődésén belül elsősorban a környezetből felé irányuló megnyilvánulásokból alakítja ki. Az elismerés, a dicséret kiemelt fontosságú. Azonban törekedni kell arra, hogy valós teljesítményre és cselekedetre irányuló, motiváló legyen, ne csak sztereotípiaként ismételtetett, általánosságokat felvonultató „üres” szó.
- **Rendszeresség** – a napirend keretet ad a bölcsődei életnek. Rendszeresen ismétlődő eseményeket, gondozási műveleteket foglal magába, ami nap, mint nap ugyanabban az időben történik. A gyermek idő -, és helyzetismerete a mindennapi gyakorlásban sokkal intenzívebben bővül, mint a számára nehezebben áttekinthető, több szálon futó családi életben.
- **Fokozatosság** – a gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatásával segítjük az alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új megismerését, a helyes szokások kialakulását.
- **Személyre szóló nevelés – gondozás** a kisgyermeknevelő és a dajka meleg, szeretetteljes odafordulással, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát figyelembe véve segíti a gyermek fejlődését. Az egyszemélyes kapcsolat, az ötletadások, beszélgetések, a „Mi ez? Miért?” kérdések nem maradnak megválaszolatlanul ezekben a helyzetekben.
- **Aktivitás, önállóság segítése** – biztonságos és tevékenységre motiváló környezet megteremtése az életkori sajátosságok figyelembevételével, valamint a próbálkozásokhoz szükséges elegendő idő, eszköz biztosításával.
- **Egységes nevelői hatások**- a kisgyermeknevelő és dajka az alapvető erkölcsi normákban, nézeteikben közelítenek - egyet értenek, nevelői magatartásukat, gyakorlataikat közelítik egymáshoz.

8 A bölcsődei nevelés-gondozás főbb helyzetei

A nevelési-gondozási program megvalósításához az eszközrendszer/játékkészlet folyamatos bővítése, javítása elengedhetetlen. Az eszközrendszer/játékkészlet tervezésénél figyelembe vesszük az **életkori sajátosságokat** /korcsoport/, a **szakmai alapelveket** és az **egyéni sajátosságokat**.

8.1 Játék

A bölcsődei napi élet két fő tevékenysége a *játék* és a *gondozás*, melyben a **kisgyermek legfontosabb tevékenysége a játék**.

A játék által ügyesedik, fejleszti készségeit, a játékban ismerkedik az anyagok tulajdonságaival, egymáshoz való viszonyukkal. Mindezek mellett társkapcsolatok alakulásának, érzelmi életük gazdagodásának is legfontosabb színtere a játék. Megkönnyíti a szocializációt, a közösségi magatartás kialakulását. A kisgyermeknevelők a kisgyermek

életkori sajátosságait figyelembe véve segítik, támogatják az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a játék feltételeinek a nyugodt légkör, valamint a helyes nevelői magatartás biztosításával.

Az **alpjátékok** minden csoportban megtalálhatók: **játszókendő, babák, labdák, képeskönyvek, fakocka, mozgásfejlesztő játékok, autók.** Hagyományos **játékeszközeinket folyamatosan gazdagítjuk** az újonnan fejlesztett játékokkal illetve a gyakorlati életre felkészítő praktikus eszközökkel, tevékenységekkel. A sokféle játéktevékenységi lehetőséget nyújtó eszközök a kisgyermek önellóságát és napi játéktevékenységét is hatékonyan támogatják. **Lényege az önállósági törekvések támogatása, szem előtt tartva, hogy csak az adott pillanatban, adott mértékben segítjük a kisgyermeket.**

Ennek megfelelően játszva ismerhetik meg a körülöttük lévő világot, fejleszthetik önellóságukat a kisgyermek:

- a **gyakorlati élet feladataira felkészítő eszközök** – cipzár, gomb, kapocs, patent, vízöntögetés, magok rendezgetése,
- **érzékelésfejlesztés** – szín, hallás, tapintás,
- **kozmosz nevelés alapjai** – ember-természet kapcsolata, növények ápolása, állatos képek,
- **beszédképesség fejlesztése és irodalmi nevelés** – képeskönyv nézegetés, bábozás, meseolvasás, mondóka-vers,
- **művészeti nevelés** – firkálás, festés, gyurmázás, ragasztás,
- **zenei nevelés** – énekek, ritmikus dallamok, hangszerek, zajkeltő eszközök alkalmazásával.

8.2 Vers, mese, bábozás, ének

A bölcsődei életet átfogó **anyanyelvi nevelés** területei a **mese, vers, ének, bábozás.** A ritmus és a meseigény ebben az életkorban éppolyan természetes megnyilvánulás, mint a játékkedv.

A mondókák, versek az érdekes ritmikus hangzásuk miatt, mozgásélménnyel összekapcsolva az érzelmek kiváltása miatt vonzóak. A mesét a képzelődés, a belső képteremtés teszi élménnyé. Mindkettő a hétköznapitól eltérő, jobb hangzású, furcsa beszéd. Dallamát, lejtését, tagolását, dinamikáját tekintve erősebb benyomást tesznek. Mindkettőre szükség van, hiszen a mondókát mondogatni, énekelni, mozgással kíséreni jó a kisgyermek számára, míg a mesét hallgatni kell.

A kisgyermeknevelő által választott mondókák, versek, énekek mindig összhangban vannak a játékkal, témájukban vagy hangulatukban igazodnak hozzá. Külön repertoárja van a gyerekek által megtanulható mondókáknak, dalos játékoknak és a nehezebb szövegű vagy dallamú verseknek, énekeknek, melyeket a kisgyermeknevelő a hangulat megteremtéséhez használ.

A képeskönyv egyben játékszer is, a gyerekek számára mindig hozzáférhető. Tárgyképeskönyvek, szöveges lapozgatók, természeti képeskönyvek vagy szépen illusztrált mesekönyvek, mind a gyerekek anyanyelvi fejlődését szolgálják.

Fontosnak, hogy mind a lapozgatni való gyerekkönyvek, mind pedig a felnőttek számára használatos könyvek igényesek legyenek.

A mesélés, verselés, éneklés megjelenési formái:

- közös vagy egyéni/társas képeskönyv nézegetés,
- mondókázás ölbeli játékokkal,
- versek, énekek a hangulat fokozására,
- mondókák mozgásos játékokhoz,
- éneklés ritmus hangszerek használatával,
- spontán mesehallgatás
  - a délelőtti játék elcsendesítéséhez,
  - elalvás nyugalmának megteremtéséhez.

8.3 Rajzolás, festés, gyurmázás

A vizuális nevelés az átfogó ismeretanyagának átadásával és megfelelő tartalmával (éneklés, rajz, mintázás, festés...), a nagy-mozgások és a kéz finom-mozgásán keresztül mind a gyermek műveltségét fejlesztik.

Rajzolás

A rajzfejlődés a játékban történő tevékenységek során alakul. Minden kisgyermek szeret rajzolni, erősíti alkotási vágyukat, kreativitásukat, képzeletvilágukat. A bölcsődés korú gyermekek firkákat, szabálytalan köröket, „madárfészket”, vonalakat készítenek.

Rajzolóssal a szem és a kézmozgás koordinációja, a kéz és a finommotoros mozgás fejlesztése, valamint a papírhatar betartása sajátítható el a gyermekkel. A rajzeszköz vezetéséhez pontos mozdulatokra és megfelelő erő kifejtésre van szüksége a gyermeknek

Festés

A festés szinte olyan, mint a rajzolás; a gyermekek szívesen foglalkoznak vele - akár hosszabb ideig is. A nagyobb lendület adta lehetőség, a nagyobb festett felület elérése, a színek megismerése, keverhetősége mind-mind felfedezés a gyermekek számára.

Festéssel a gyermekek az alapszíneket és az ezekből kikeverhető színeket ismerhetik meg. Ebben a tevékenységben a színélmény a fontos, a keletkező kép kontúrtalessen. A gyermek szabadon dönti el, hogy melyik színnel fest, és mikor van a munkájának vége /napirendet figyelembe véve/. A festésnek ez a fajta, az életkor sajátosságainak megfelelő megközelítése vezet el a gyermekeket a későbbiekben az óvodai, iskolai, valódi ábrázoló tevékenységhez. Fontos a jó minőségű festék.

Gyurmázás

Ügyesen gyúrnák, sodorják, nyújtják a gyurmát. A 2,5 - 3 éves gyermekek már kígyót, csigát, kis golyókat is képesek készíteni. Az alkotás során a gyermekek észreveszik a tárgyak hasonló és különböző jellemzőit, a dolgok és jelenségek közötti összefüggéseket. Gyurmázás közben sokat beszélnek, az alkotás közlési vágyát ébreszt a gyermekekben, beszélő kedvük fokozódik, amely ösztönzően hat a kommunikációs fejlődésre is.

A gyurmázás látszólag „csak” egy jó időöltés a kisgyermeknek, de ha végig gondoljuk, hogy hány érzékszervét és izmát mozgatja meg, láthatjuk, hogy mely területeken fejlődhet a gyermek, ha gyakran biztosítjuk számára ezt a tevékenységet. A mozgás jellegétől függően mozog a váll, a kéz, az ujjak izmai, szemével követi a keze mozgását, ha valamilyen tárgyat mintáz, díszít - fantáziáját is megmozgatja, és nem hanyagolható el az alkotás öröme és a sikerélmény.

8.4 Mozgás

A kisgyermek számára a mozgás sikeres végrehajtása örömforrás. Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a gyermeknek, annál nagyobb örömet lelik a játékban.

Csecsemő- és kisgyermekkorban a mozgás alapvető formái alakulnak ki, fejlődnek. A mozgásigény rendkívül nagy, az egészséges gyermek örömmel gyakorolja a mozgást.

A szobában, az udvaron biztosítjuk a kisgyermek számára a minél nagyobb mozgásteret, mozgásfejlesztő játékokat. Mindezek használata során gyakorolják a gyermekek az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik. A mozgásfejlesztő játékeszközök szerepe az érdeklődés felkeltése, a mozgása, aktivitás fenntartása. A szobában is szükségesek a nagy-mozgásos játékok, ezért fontos szempont a környezet balesetmentessége, a veszélyforrások kiküszöbölése.

Az önállósodási törekvések támogatása során, a gondozási műveletekben való aktív részvétel a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására, gyakorlására adnak lehetőséget.

8.5 Építés, konstruálás

Az építés mindennapos játéktevékenység a kisgyermek számára, természetes kihívást jelent, mert meg kell valahogy építeni az alagutat, a tornyot vagy a garázst. Gondolkodásra készíteti, ösztönzi és fejleszti kreativitását. A kisgyermeknevelőnek fontos szerepe a játék közbeni figyelem, támogató, megerősítő jelenlét. Az elmélyült játék feltételeit biztosítva a szabad választás lehetőségét, esetenkénti ötletadást, elismerést, dicséretet.

8.6 Tanulás

A bölcsődei nevelés-gondozás területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük. A tanulás tevékenység, illetve tevékenységbe ágyazottan történik. Folyamat jellegéből következik, hogy az előzetes tapasztalatoknak, az előzetes tudásnak döntő befolyása van arra, hogy mi az, amit a gyermek megtanulni képes a szó legtágabb értelmében.

A tanulás folyamatában a kisgyermek kíváncsiságára, érdeklődésére építünk. Ebben az életkorban a tanulás az egész nap történései folyamán, tevékenységbe ágyazottan történik. Szokásai, készségei, képességei alakulnak, tapasztalatokat szerez környezetéről, megfigyel, feladatokat old meg. Kérdez és válaszol, mesét, verset, éneket, játékot tanul. Mindezek együttesen szükségesek ahhoz, hogy személyiségük sokoldalúan, harmonikusan fejlődjön. A tanulási folyamatban is vannak/lehetnek megtorpanások, stagnálások, sőt visszaesések is.

A kisgyermekkori **tanulás szinterei** a természetes élethelyzetek: **a gondozás és a játék**, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és kommunikáció.

A **tanulás formái**: **utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés**, a kisgyermeknevelő-gyermek **interakcióiból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás**.

8.7 Egyéb tevékenységek

A kisgyermeknek örömmel vesznek részt élethelyzethez kötött közös „program” előkészítésében és megoldásában. Az együttes tevékenység öröm forrása, a közös munkálkodás, a hasznosság átélése.

Gyümölcsnap alkalmával bármikor bekapcsolódhatnak, és bármikor kiléphetnek a gyümölcsök tisztítása adta lehetőség kipróbálásából. Nemcsak a gyümölcsök neveit tanulják meg ezekben a helyzetekben a kisgyermeknek, hanem a színét, ízét, formáját is. A helyzetek lényeges tanulási lehetősége a próbálkozás, az együtt dolgozás. Ezáltal toleranciát, egymásra való odafigyelést is tanulnak. Az önkéntesség nagyon fontos, a tevékenykedés nem lehet feladat.

A saját környezetről való gondoskodás - pl. viráglocsolás, virágültetés, - szintén örömforrás a kisgyermeknek számára.

Programokat szervezünk a Víz Világnapján, az Állatok Világnapján.

9 Az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelme

9.1 A gyermeki és szülői jogok és köteleességek

Bölcsődénkben a gyermeknek joga van, hogy:

- segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez,
- sajátos nevelési igény, tartós betegség esetén a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön,
- a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön,
- emberi méltóságát tiszteletben tartásuk, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön,
- a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben, gondozásban részesüljön,
- megkapja azt a gondoskodást, ami a megfelelő, testi, lelki, szellemi, erkölcsi és szociális fejlődéséhez szükséges,
- a napirendjét úgy alakítsák, hogy az életkori, fejlettségi és egyéni sajátosságainak megfelelően,
- legyen elegendő ideje az önállósodásra és a játékokra.

A gyermeköltözők faliújságain kifüggesztve a szülők részére is elérhető a gyermekjogi képviselő neve és elérhetősége.

Bölcsődénkben a szülőnek joga van, hogy:

- megválassza az intézményt, melyre gyermeke nevelését, gondozását bízza,
- megismerhesse a bölcsőde működését, nevelési, gondozási elveit, házirendjét,
- megismerhesse és nyomon követhesse annak a gyermekcsoportnak az életét, ahová gyermeke kerül,
- tanácsot, tájékoztatást kérjen és kapjon a gyermekével történt napi eseményekről, valamint fejlődéséről gyermeke kisgyermeknevelőjétől, ha szükséges az intézményben dolgozó más szakemberektől,
- véleményt mondjon, illetve javaslatot tegyen a bölcsőde működésével kapcsolatban,
- megismerje saját gyermeke ellátásával kapcsolatos dokumentumokat.

Bölcsődénkben a szülő kötelessége, hogy:

- a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel és intézményekkel együtt működjön,
- a fizetendő személyi térítési díjat időben rendezze,
- az intézmény házirendjét betartsa.

9.2 Érdekképviselési fórum működtetése

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi. XXXI. törvény értelmében, a bölcsődei ellátásban részesülők érdekeinek védelmében az intézmény érdekképviselési fórumot köteles működtetni. Azonban ez a mini bölcsődében nem kötelező eljárás, csak lehetőség.

9.3 A személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelme

Bölcsődénk közalkalmazottai körében, mint gyermekvédelmi intézmény dolgozója, csak olyan személy állhat alkalmazásban, akivel szemben nem áll fenn a Gyermekvédelmi törvény által megfogalmazott kizáró tényező.

A bölcsőde dolgozóinak munkahelyi etikáját, az intézmény **Etikai Kódexe fogalmazza meg.**

A bölcsőde dolgozóit és vezetőjét **panasztétel esetén munkáltatójuk és fenntartójuk védelme illeti meg a kivizsgálási időszak végéig.**

A dolgozók személyes adatai a személyes adatok kezelésére vonatkozó és titoktartási szabályok szerint kezeltek.

Az alkalmazotti közösség munkaszervezése során különös figyelmet kap a család és házasság intézményének védelme. Különös védelem illeti továbbá a várandós anyát és a kisgyermeket nevelő anyát.

A dolgozók érdekeinek figyelembevétele nem befolyásolja hátrányosan a bölcsődei ellátásban, valamint alapellátáson túli szolgáltatásokban résztvevő kisgyermekek érdekeit.

10 A szolgáltatást nyújtók folyamatos szakmai felkészültségének biztosítása

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző szakemberek számára, kötelező a szakmai továbbképzés, melyet az 1993. évi III. törvény szabályoz, a részletes szabályokat a 9/2000.(VIII.4.) SZCSM rendelet tartalmazza.

Rendelet írja elő a személyes gondoskodást végzők, továbbképzési kötelezettségét és a teljesítés lehetőségeit. A képzési ciklus alatt felsőfokú végzettség esetén 80, egyéb szakképesítés esetén 60 továbbképzési pontot kell megszerezni.

A személyes gondoskodást végző személy folyamatos szakmai továbbképzésben köteles részt venni.

- **kötelező továbbképzés:** olyan szakmai továbbképzés, amely a teljes ágazat tekintetében szükséges, lényeges alapkompentenciák megszerzésére irányul;-
- **munkakörhöz kötött továbbképzés:** olyan szakmai továbbképzés, amely az adott munkakörhöz, illetve az adott munkakör esetében érintett ellátotti csoporthoz kapcsolódó speciális, módszer specifikus ismeretek megszerzésére irányul;-
- **választható továbbképzés:** olyan szakmai továbbképzés, amely az egyéni érdeklődés figyelembevételével az önismeret, az egyéni kompetenciák vagy egyéb speciális ismeretek megszerzését célozza.

A továbbképzésre kötelezettek a továbbképzési pontok 20%-t kötelező továbbképzéssel, 40%-t munkakörhöz kötött továbbképzéssel, fennmaradó részt bármely választható továbbképzés formájában kell teljesíteni. A munkakörhöz kötött továbbképzés, a pontszerző időszak első felében végezhető.

Lehetőséget kínál a szakmai tovább fejlődésre:

- felsőfokú képzés elvégzése – minden szakember számára,
- bölcsődén belüli, házi továbbképzések,
- intézményi szintű továbbképzések,
- önképzés

A vezető beosztású szakemberek továbbképzési kötelezettségét, a **kötelező szociális vezetőképzés** (2018. januártól életbe lépő 25/2017. EMMI (X.18) rendelet alapján) biztosítja. **A dajkák számára, a bölcsődei dajka képzés elvégzése vált kötelezővé.**

Továbbképzési terv

A munkáltató feladata a továbbképzési terv készítése. A továbbképzési terv tartalmi elemeit a 9/2000. (VIII.4.) SZCSM. rendelet 15.§ (2) bekezdése határozza meg.

11 Intézményen belüli és más intézményekkel történő együttműködés

módja

11.1 Szülőkkel való kapcsolattartás formái

A bölcsődei nevelés-gondozás a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. A **korrekt partneri együttműködés feltétele a kölcsönös bizalom, az őszinteség, a hitelesség, a személyes hangvételű (de nem bizalmaskodó), etikai szempontból megfelelő, az érintettek személyiségi jogait tiszteletben tartó, tapintatos, folyamatos kommunikáció, az információ megosztása.** Az együttműködés kölcsönös, a gyermekről való gondoskodás közben a kisgyermeknevelőnek figyelembe kell vennie az otthoni egyéni szokásokat.

A szülőkkel való együttműködés legalapvetőbb formája a **napi beszélgetések, tájékoztatások.**

A **családlátogatás** – a beszoktatás időszakában a kisgyermeknevelő és a dajka meglátogatja a családot, melynek célja a kapcsolatépítés, a család értékeinek, nevelési elveinek megismerése, információk nyújtása a szülők részére,

A gyermek fejlődéséről, a bölcsődei életéről, négy szemközti beszélgetés lehetőségét kínálja az **egyéni beszélgetés**, amelyre nem csak akkor kerülhet sor, ha gond merül fel. Kezdeményezheti akár a szülő, akár a kisgyermeknevelő. Reggeli átvételnél sokszor nincs lehetőség a szülővel történő elmélyült beszélgetésre, illetve nagymama vagy más felnőtt jön a kisgyermekért délután.

A kisgyermek érzelmi-, értelmi-, mozgásfejlődését, illetve önállósodási törekvéseit beszéli meg a kisgyermeknevelő a szülővel, előzetesen egyeztetett időpontban /esetleg alvásidőben/.

Évente legalább két alkalommal minden kisgyermekre sor kerül, melyről a kisgyermek Egészségügyi törzslapjába feljegyzést készít a kisgyermeknevelő.

Probléma esetén, több alkalommal is biztosítunk lehetőséget beszélgetésre szülő-kisgyermeknevelő között. Fontos az együtt nevelés a családdal.

A **hirdetőablán** illetve elektronikus felületen (zárt bölcsődei csoport) az általános, minden családot érintő aktuális programokról, változásokról, fontos tudnivalókról tájékoztatjuk a szülőket.

A **szülői értekezlet** elsősorban az általános, minden családot érintő nevelési kérdések megbeszélésére, a bölcsődei élet megismertetésére nyújt segítséget, amelyet évente három alkalommal szervezünk.

A **kiscsoportos szülői megbeszélések** már lehetőséget adnak a közvetlenebb, az adott csoportot érintő kérdések megvitatására, hiszen a csoport kisgyermeknevelőjének vezetésével történik, a csoportba járó gyermekek szüleit foglalkoztató nevelési témáról. A közös beszélgetés, egymás meghallgatása segíti a szülői kompetencia megtartását.

Nyílt nap – a szülő bármikor betekintést nyerhet a bölcsőde mindennapjaiba.

A szülői közösség képviselői segítik munkánkat, közvetítik a szülők jelzéseit, részt vesznek a bölcsőde programjainak szervezésében. (**érdekképviselői fórum**)

Az **elektronikus kapcsolattartás**, e-mail, zárt facebook csoport formájában fontos információk eljuttatását szolgálja a szülők részére, betekintést engedhet a gyermekcsoport napi életébe.

11.2 A bölcsőde rendezvényei

Intézményünk sajátos, a **családokat támogató funkciót vállal fel**. Ennek jó eszközei a **közös rendezvények, ünnepek szervezése**, melyek segítik a bizalom kialakulását valamint **közös élmények és mintanyújtás lehetősége a családok számára**.

A rendezvények időpontja tervezett, a szülők számára ismert. A programok gyakoriságukban, témájukban a helyi adottságokhoz, igényekhez, szükségletekhez igazodnak. Fontosnak véljük, hogy a szülőket aktívan bevonjuk a programok szervezésébe, lebonyolításába.

Kiemelten ünnepeljük a **kisgyermekek születésnapját**, mely nemcsak színesíti a mindennapokat, hanem az **én-tudat kialakulását is segíti**, erősíti. Az ünnepi teríték, a zenés köszöntés sokáig élmény marad a kisgyermekek számára.

További ünnepeink:

- **Gyermekek névnapja** - kisgyermeknevelők által készített személyre szóló ajándékot kapnak a kisgyermekek.
- **Anyák napja** - a kisgyermekek /kisgyermeknevelő segítségével/ saját készítésű ajándékkal kedveskednek az édesanyáknak.
- **Tökfaragás** – a szülőkkel és gyermekekkel, testvérekkel, nagyszülőkkel közös délutáni elfoglaltság
- **Márton napiprogram** - a szülőkkel és gyermekekkel, testvérekkel, nagyszülőkkel
- **Mikulásváró családi délután**
- **Karácsonyváró kézműves délután** - a szülőkkel és gyermekekkel, testvérekkel, nagyszülőkkel.
- **Farsang** – gyermekcsoportban.
- **Húsvétváró** - szülőkkel, gyermekkel, testvérekkel, nagyszülőkkel.
- **Gyermeknap** - jelenlegi és leendő bölcsődéseinknek.
- **Kirándulás** – szülőkkel közösen.

11.3 Belső kapcsolatrendszer

- A mini bölcsőde fenntartójával **napi munkakapcsolat** tart.
- Közvetlen kapcsolatunk van az erzsébeti óvodával és védőnői **szolgálat munkatársaival**.
- A Módszertani Bázisintézmény pécsi munkatársaival, szaktanácsadóikkal.
- Szükség esetén **fejlesztőpedagógus, pszichológus igénybevétele** lehetséges.
- **Pedagógiai szakértő, szaktanácsadó** – belső továbbképzés, esetmegbeszélés.

11.4 Külső kapcsolataink

- Erzsébet és vonzáskörzetében működő **óvodákkal** is meglévő, jó a kapcsolat további ápolása, a tapasztalat- és információcsere lehetősége biztosított
- A **Pedagógiai Szakszolgálat Korai Fejlesztő Központjával**, sajátos nevelési igényű vagy korai fejlesztésre, gondozásra jogosult kisgyermek nevelése, gondozása, korai fejlesztése révén.
- **Baranya Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatal** éves munkatervében tervezett feladatai között szerepel bölcsődénk szakmai ellenőrzése, a napközbeni gyermekellátási feladatok értelmezése, megoldási módszereink vizsgálata, elemzése, szakmai munkánk segítése, amelyre két évente kerül sor.
- **Család és Gyermekjóléti Szolgálat számára rendelkezésre állunk**, amennyiben sürgős segítségünket kéri, gyermekfelvételek ügyében, **hogy a szociális hátránnyal élő családok gyermekei megfelelő napközbeni ellátásban részesülhessenek.**
- **Jó kapcsolatot ápolunk más – térségben dolgozó - szociális szakemberekkel, pedagógusokkal is.**
- **Magyar Bölcsődék Egyesületének** módszertani munkáját és támogatását folyamatosan nyomon követjük, képzésein, továbbképzésein részt veszünk.
- **Bölcsődei Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének támogató munkáját, tájékoztatását is rendszeresen figyeljük.**

12 Neveléssel- gondozással, személyiségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A gondozás és nevelés elválaszthatatlan egységet alkot. A gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.

12.1 Egészséges testi fejlődés elősegítése, egészséges életmódra nevelés, egészségmegőrzés a bölcsődében

- **Élelmezés** – A gyermekélelmezést helyi konyha biztosítja, amely számára az élelmezésvezető által összeállított – bölcsődés korosztályra speciálializálódott - étlap, a korszerű csecsemő és kisgyermek táplálási elveket tartja szem előtt. A megfelelő kisgyermekkorú étkezés biztosítása mennyiségileg, minőségileg elengedhetetlen, betartva a közétkeztetési rendelet előírásait.
- **Levegőzés** - a napirendben foglaltak szerint az udvari játék, a szabadban történő altatás időpontját és mértékét az évszaknak és az időjárási viszonyoknak, a gyermekek életkorának, valamint a bölcsőde tárgyi feltételeinek figyelembe vételével elégítjük ki.
- **Fogászati prevenció** - a megfelelő étkezési szabályok kialakítása, megtanítása, a cukorfogyasztás csökkentése, a gyümölcs napi kétszeri kínálása, a rágásra nevelés fogászati prevencióként szolgálnak. A helyes szokások kialakítása érdekében a bölcsődei gyermekcsoportban 2 éves korban elkezdjük a déli étkezés utáni szájöblítés

bevezetését. Kisgyermkeink napi folyadékbevitelét, rendszeres víz kínálásával is kielégítjük.

- **Gyermekorvosi prevenció** - Feladata elsősorban prevenció, valamint az egészséges gyermekek felvételi és éves státuszvizsgálata, a bölcsődébe járó kisgyermekek egészséges fejlődésének figyelemmel kísérése. Szükség esetén a kisgyermek szakorvoshoz irányítása.

12.2 Érzelmi nevelés, szocializáció segítése

A kisgyermek gondolkodása még nagyon én-központú. A kisgyermek aszerint szocializálódik, amit lát, hisz bennünket, nevelőket, felnőtteket utánoz és elsősorban szüleit. Olyanná válik, amilyen példát nyújtunk neki, ezért nagyon fontos a szakmai munka minősége mellett, a nevelők mintanyújtása. A gondozás közbeni interakciók, lehetőséget biztosítanak a kisgyermek és kisgyermeknevelője számára, az egyszemélyes kapcsolat kialakítására.

12.3 Beszoktatás, beilleszkedés

Az anyával - apával, esetleg nagyszülővel történő fokozatos beszoktatás, a kisgyermek életkorából adódóan többlépcsős folyamat. A bölcsődében való tartózkodás lassú, fokozatos, **kis lépésekkel** történő emelése megkönnyíti a beilleszkedést a kisgyermek számára egy teljesen idegen környezetbe. A beszoktatás **időtartama általában 2 hét**, de lehet hosszabb időszak is, elsődleges szempont a gyermek egyéni adaptálódási üteméhez rugalmasan igazítva.

A beszoktatás első napjaiban a kisgyermeknevelő csak megfigyel, érdeklődik, hiszen meg kell ismernie a kisgyermek szokásait, az otthoni nevelés, gondozás milyenségét. Amikor a kisgyermek számára már ismerőssé vált a környezet, elfogadja a kisgyermeknevelővel való kapcsolatot, a kisgyermeknevelő fokozatosan veszi át a szülőtől a nevelési, gondozási műveleteket. A szülők pozitív hozzáállása, a módszer elfogadása és az együttműködés nagyban megkönnyíti, segíti a kisgyermek beilleszkedését a csoportba. A beszoktatás ideje alatt és a későbbi bölcsődei élet során is, a **kisgyermek hozhat magával „egy kis otthont” - játékot, takarót, párnát.**

Az **alvás** jelentheti a beszoktatásban **az egyik nehézséget**, ezért fontos, hogy a szülő még a második hét végén is jelen legyen az altatás ideje alatt, ill. az ébredés várható időpontjában. A beszoktatás idején a gyermeknek időre, sok-sok figyelemre, szeretetre van szüksége, szülő és kisgyermeknevelő részéről egyaránt. A beszoktatás során a kisgyermeknevelő nem „csak” a gyermeket, hanem az egész családot is segíti. A beszoktatást **az alkalmazkodás időszaka** váltja fel, mely hosszabb időt ölel fel - két, három hónap - s **addig tart, amíg a kisgyermek** teljesen ráhangolódik a bölcsődei életre, illetve a gyermek **biztonságérzete kialakul, megerősödik.**

12.4 A bölcsődei élet megszervezése

- **Gyermekcsoport megszervezése** - a mini bölcsőde vegyes korosztályú gyermekcsoportjának működési alapfeltétele a különböző bölcsődei korosztályok

számára biztosított differenciált játéktér (funkciósarkok) és játékeszközök, ezáltal minimálisra csökkenthető a konfliktusok száma a napi játéktevékenységek során.

- **Kisgyermeknevelő, dolgozók munkarendjének megszervezése** – a beszoktatás ideje alatt lényeges, hogy a kisgyermeknevelő az első naptól kezdve minden nap jelen legyen, amikor a kisgyermek megérkezik a csoportba. A dajka - saját munkaterületükön - segítse a kisgyermeknevelő munkáját.
- **Napirend** - a napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt folyamatos játéklehetőséget, étkezést, alvást biztosítja a kisgyermek számára. A napirend nagyban függ a gyermekcsoport összetételétől, létszámától, évszakoktól. Ennek megfelelően nyári, illetve téli napirend kialakítása szükséges, illetve amennyiben másfél év alatti gyermek is ellátásra kerül az intézményben, szükséges az egyéni napirend kialakítása is.

12.5 Gyermekvédelmi feladatok

Az 1997. évi XXXI. Törvény a bölcsődétet **a gyermekvédelem rendszerébe helyezte**, mégpedig a személyes gondoskodást nyújtó ellátás keretei közé. Feladatát tekintve a bölcsőde probléma megelőző-preventív gyermekvédelmi intézmény. **Fő feladata a prevenció és a lehetséges korrekció, mely a kisgyermekre és családjára irányul.** Különös figyelmet fordítva a gyermekvédelmi gondoskodásra leggyakrabban rászorulókra – tartósan beteg, sajátos nevelési igényű, nehezen nevelhető, szociálisan inadaptív, hátrányos helyzetű, veszélyeztetett kisgyermekre.

Ennek kulcsembere a kisgyermeknevelő, aki nap, mint nap találkozik a gyermekkel és családjával. **Ezeket a feladatokat a bölcsődei szakemberek saját kompetencia körön belül, másrészt, más külső intézmények bevonásával valósítja meg, team munkában.**

Kisgyermeknevelő feladatai: prevenció és a lehetséges korrekció. A kisgyermek jólétének biztosítása, valamint a gyermekvédelmi problémák megelőzése. Ezeket a feladatokat egyrészt saját kompetencia határainkon belül, másrészt - mint elsődleges észlelő és jelzőrendszer tagja - más külső intézmények bevonásával, a velük való együttműködés biztosításával valósítjuk meg, team munkában

12.6 Eljárásrend a bölcsődében tartózkodó gyermekek balesete, sérülése vagy hirtelen egészségügyi állapotromlása esetén

12.6.1. JOGSZABÁLYI HÁTTER

12.6.1.1. Bölcsődei működés és gyermekvédelem

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

- meghatározza a gyermekek biztonságos ellátásának kötelezettségét
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmények szakmai feladatairól
- tartalmazza az ellátás biztonsági és egészségvédelmi követelményeit

12.6.1.2. Bölcsődei szakmai működés

369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók működéséről

- intézményi működési és biztonsági kötelezettségek

6/2016. (III. 24.) EMMI rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások szakmai feladatairól

- bölcsődei ellátás szakmai követelményei, gyermekbiztonság

12.6.1.3. Elsősegélynyújtási és egészségvédelmi kötelezettség

1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről

→ munkáltató köteles biztosítani az elsősegélynyújtás feltételeit és eszközeit

3/2002. (II. 8.) SzCsM–EüM rendelet

→ munkahelyi elsősegélynyújtás személyi és tárgyi feltételei

12.6.1.4. Segélyhívás és ellátási kötelezettség

2012. évi C. törvény (Btk.)

→ segítségnyújtás elmulasztásának tilalma

12.6.2. Az eljárásrend célja

Jelen eljárásrend célja, hogy meghatározza a bölcsődében tartózkodó gyermekek balesete, sérülése vagy hirtelen egészségügyi állapotromlása esetén követendő egységes eljárást, biztosítva a gyors, szakszerű és dokumentált elsősegélynyújtást.

12.6.3. Hatály

Az eljárásrend kiterjed:

- az intézmény valamennyi dolgozójára,
- a bölcsődébe járó gyermekekre,
- az intézmény területén bekövetkező eseményekre,
- intézményen kívüli programokra.

12.6.4. Alapelvek

- A gyermek biztonsága elsődleges.
- Minden sérülést komolyan kell venni.
- Az ellátás a dolgozó kompetenciáján belül történik.
- A szülő haladéktalan tájékoztatása kötelező.
- Minden eseményt dokumentálni kell.

12.6.5. Felelősségi körök

Igazgató

- biztosítja az elsősegélynyújtás feltételeit,
- gondoskodik a képzésekről,
- ellenőrzi a dokumentációt.

Kisgyermeknevelő /dolgozó

- elsősegélynyújtás megkezdése,
- szükség esetén mentő hívása,

- szülő értesítése,
- esemény dokumentálása.
- szakmai támogatás,
- elsősegély felszerelések ellenőrzése.

12.6.6. Elsősegélynyújtás menete

Sérülés észlelése

- A gyermeket azonnal biztonságba kell helyezni.
- A sérülés súlyosságát fel kell mérni.

Azonnali intézkedések

- vérzés csillapítása,
- sebellátás,
- nyugalomba helyezés,
- megfigyelés,
- szükség esetén elkülönítés.

Mentőhívás kötelező esetei

Mentőt kell hívni különösen:

- eszméletvesztés,
- görcsroham,
- súlyos sérülés,
- légzési nehézség,
- allergiás reakció,
- fejsérülés,
- erős vérzés,
- baleset gyanúja esetén.

Mentőhívás száma: **112**

Szülő értesítése

A szülőt minden esetben értesíteni kell:

- a történekről,
- az ellátásról,
- további teendőkről.

12.6.7. Dokumentáció

Minden eseményről írásos feljegyzés készül, amely tartalmazza:

- esemény időpontja,
- helyszín,
- körülmények,
- sérülés jellege,
- megtett intézkedések,
- szülő értesítésének módja és ideje,
- ellátást végző neve.

A dokumentációt az intézmény iratkezelési szabályzata szerint kell megőrizni.

12.6.8. Elsősegély felszerelés

Az intézmény biztosítja:

- elsősegélydoboz minden csoportszobában,
- fertőtlenítőszer,
- steril kötszerek,
- gumikesztyű,
- ragtapasz,
- hideg borogatás.

A készlet ellenőrzése: 12 havonta és felhasználás után.

Felelős: vezetői feladatokat is ellátó kisgyermeknevelő

12.6.9. Dolgozók felkészítése

minden dolgozó elsősegély alapismeretekkel rendelkezik,
rendszeres belső képzés történik,
új dolgozó belépéskor tájékoztatást kap.

12.6.10. Záró rendelkezések

Az eljárásrend betartása kötelező.

Az előírások megszegése munkajogi következményt vonhat maga után.

1.sz.melléklet

BALESETI JEGYZŐKÖNYV

Intézmény neve, címe:.....

Gyermek neve: .....

Születési ideje:.....

Csoport: .....

Esemény dátuma: .....

Időpontja: .....

Helyszíne:.....

A baleset leírása: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Sérülés jellege: .....

.....

.....

.....

Azonnali intézkedések: .....

.....

.....

Szülő értesítésének módja, ideje: .....

Ellátást végző személy neve, beosztása: .....

.....

Dátum:

.....

Aláírás

13 Dokumentáció

Bölcsődénk a gyermekek fejlődési folyamatának alakulásáról, a csoport működéséről, az egyes módszertani javaslatokban megfogalmazottak alapján dokumentációt vezet. Az abban szereplő adatok, információk felhasználása, a magas színvonalú nevelés, gondozás biztosításának, a gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében történik, és nem a gyermekek minősítését szolgálja.

A dokumentációban történő rögzítéskor törekednünk kell a **hitelességre, tárgyilagosságra, folyamatosságra, rendszerességre**. A dokumentáció vezetéséhez felvételkor kérjük a **szülők hozzájárulását, és tájékoztatjuk őket**, hogy kérésükre bármikor betekintést nyerhetnek gyermekük fejlődésének írásban rögzített menetébe. A vezetésénél és őrzésénél a **személyiségi jogokat figyelembe vesszük**, a dokumentumokat elzárt helyen tartjuk.

Dokumentációk: csoportnapló, törzslap, fejlődési tábla, fejlődési napló a törzslapban részletezve, percentilis tábla, üzenő füzet, melyek tartalmazzák a gyermekek adatait és elért fejlettségi szintjüket.

A pécsi módszertani bázis intézménnyel való szoros kapcsolat eredményeként folyamatosan nyomon követjük az aktuális dokumentációt érintő szakmai változásokat is.

14 Ellenőrzés, értékelés rendszere

A nevelési, gondozási munkát a bölcsődében ellenőrizni kell, ennek felelőse a mini bölcsőde vezetője. Minden nevelési év elején, munkaterv készül, év végén pedig átfogó beszámolót készítünk.

A bölcsőde munkatervét évente, a csoport nevelési tervezetét, a csoportdokumentumokat és a gyermekek fejlődéséről vezetett feljegyzéseket félévente ellenőrzi a vezető.

Az ellenőrzés kiterjed a dokumentumok ellenőrzése mellett a **gyakorlati munka ellenőrzésére is**, amibe lehetőségünk van bevonni a módszertani bázis intézmény szaktanácsadóit, szakértőit. A gyakorlati munka ellenőrzése során értékeljük a bölcsődei szakemberek gyakorlati munkájának színvonalát is.

Fő irányelv a **szakdolgozók pedagógiai önállóságának elfogadása** – az egységes nevelő hatások biztosítása mellett -, valamint kiterjed arra is, hogy a csoportban dolgozó szakemberek hogyan beszélnek meg és értékelik egymás közt a csoport és az egyes gyermekek fejlődését. Az ellenőrzés, értékelés fontos eleme az **önértékelési folyamat** is.

15 Záró gondolatok

Az elmúlt évek változásai országos szinten is óriási előrelépéseket hoztak a magyar bölcsődék elismertségében, támogatásában.

A bölcsőde ma már szakmai kategóriát, az országos alapprogram, már nem ajánlást, hanem garanciát és kötelező szakmai minimumot, egységes szemléletet jelent, minden három év alatti gyermeket ellátó intézmény számára.

Intézményünk igyekszik hozzájárulni, mind a helyi családok magas szakmai színvonalú támogatásához, mind a bölcsődei szakemberek folyamatos fejlődésének biztosításához.

Erzsébeten a mini bölcsőde a „TOP-1.4.1-19-BA1-2019-00014” azonosítószámú, „Mini bölcsőde kialakítása Erzsébeten” című pályázatból épült fel és reményeink szerint sok évtizeden át szolgálja majd a helyi kisgyermekes családokat és gyermekeiket, melyhez nap mint nap igyekszünk munkánkkal hozzájárulni.

MELLÉKLET

Megállapodás

szociális szolgáltatás igénybevételéről

amely létrejött egyrészről:

Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha

Székhelye: .....

Képviselője: .....

Adószáma: .....

(a továbbiakban **Intézmény**), másrészről:

Gyermek neve: .....

Születési helye, ideje: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcíme: .....

Tartózkodási helye: .....

TAJ száma: .....

Kiskorú képviseletében eljáró törvényes képviselő - szülő (édesanya, édesapa) gyám - neve:

Neve: .....

Szül. hely, idő: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcíme: .....

Tartózkodási helye: .....

Telefonszám: .....

Neve: .....

Szül. hely, idő: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcíme: .....

Tartózkodási helye: .....

Telefonszám: .....

mint igénybe vevő (a továbbiakban: **Igénybe vevő**) között bölcsődei ellátás biztosítása tárgyában az alábbiak szerint:

1. Az Intézmény az Igénybe vevő kérelme alapján bölcsődei ellátást biztosít

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.),

- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet,

- az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás által fenntartott intézményekben biztosított személyes gondoskodást nyújtó szociális, gyermekjóléti ellátások és a köznevelési intézményekben biztosított gyermekétkeztetés térítési díjairól szóló 10/2018. (III.20.) önkormányzati rendelete és

- a jelen megállapodásban foglaltak alapján az Igénybe vevő részére.

A mini bölcsődei ellátás kezdetének időpontja:.....

A mini bölcsődei ellátás helye: .....

Az ellátás határozott időtartamra szól, ...-ig tart.

2. Az Intézmény a mini bölcsődei ellátás keretében a gyermek számára az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- az életkornak megfelelő nappali felügyelet,
- szakszerű nevelés és gondozás,
- gyermek életkorának megfelelő foglalkoztatás (játék, készségfejlesztés, sok mozgás - lehetőség szerint a szabad levegőn, ismeretanyag bővítése tapasztalatszerzés útján, vers, mondóka, ének, mese és alkotó tevékenység),
- sajátos nevelési igényű gyermek esetén közreműködés a korai fejlesztés, gondozás és/vagy fejlesztő felkészítés lehetőségének biztosításában, és a gyermek sajátos nevelési igényéből fakadó egyéni bánásmód megvalósításában,
- napi négyeszeri étkeztetés (reggeli, tízórai, ebéd, uzsonna).

A fenti szolgáltatásokat az Intézmény bölcsődéje saját kisgyermeknevelői rendszerben, egyénre szabottan és állandó környezetben, a gyermek életkorának és egészségi állapotának megfelelően biztosítják a bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai szerint, a bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja és a bölcsődék helyi szakmai programja alapján.

Az Intézmény a személyes gondoskodás során a gyermeki és szülői jogok tiszteletben tartásával, azok érvényesülését biztosítva jár el, jogszabályi kötelességének eleget téve mindent megtesz a gyermeki jogok minél szélesebb érvényesülése érdekében.

3. Az Igénybe vevő a bölcsődei szolgáltatásért gondozási díjat nem köteles fizetni.

Az étkezési térítési díj bölcsődei ellátás esetén 600 Ft / nap. Az étkezési térítési díj befizetése átutalással vagy készpénzzel történhet minden hónap 20.-ig.

Az ellátott mentesül az étkezési térítési díj megfizetése alól az alábbi esetekben:

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül
- tartósan beteg vagy fogyatékos
- családjában tartósan beteg vagy fogyatékos gyereket nevelnek
- családjában három vagy több gyereket nevelnek
- nevelésbe vételét a gyámhatóság rendelte el
- családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelmadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáradékkal csökkentett, azaz nettó összegének a 130 %-át.

4. Az Igénybe vevő kötelezi magát, hogy amennyiben az intézményi gyermekétkeztetést betegség vagy más ok miatt a gyermek nem veszi igénybe, az Intézmény bölcsődéjének kisgyermeknevelői bejelenti a távolmaradást és annak várható időtartamát, valamint a

távolmaradásra okot adó körülmény megszűnését és azt, hogy a gyermek mikor veszi igénybe újból a gyermekétkeztetést.

5.A bölcsődei ellátás megszűnése, megszüntetése

A bölcsődei ellátás megszűnik

- a megjelölt időtartam - illetve a meghosszabbított időtartam - leteltével, Bölcsődei ellátás keretében az alábbi időpontokig gondozható a gyermek:
- óvodai nevelésre érett gyermek esetén, ha a gyermek a harmadik életévét január 1-je és augusztus 31-e között tölti be, az adott év augusztus 31-éig, szeptember 1-je és december 31-e között tölti be, a következő év augusztus 31-éig, ha a szülő, törvényes képviselő nyilatkozik arról, hogy a gyermek napközbeni ellátását, eddig az időpontig bölcsődei ellátás keretében kívánja megoldani.
- az óvodai nevelésre nem érett gyermek (Ha a gyermek harmadik életévét betöltötte, de testi vagy értelmi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, és óvodai jelentkezését az orvos nem javasolja) esetén a gyermek negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-éig.
- a sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek esetén annak az évnek az augusztus 31. napjáig vehet részt, amelyben a hatodik életévét betölti.

A bölcsődei ellátás megszüntetése:

- Az önkéntesen igénybe vett gyermekjóléti ellátás megszüntetését a jogosult, illetve törvényes képviselője kérelmezheti, melynek alapján az igazgató az ellátást megszünteti. Az ellátás a megegyezés időpontjában, illetve ennek hiányában a megállapodásban foglaltak szerint szűnik meg.
- Meg kell szüntetni annak a gyermeknek a bölcsődei ellátását, aki orvosi szakvélemény alapján egészségi állapota miatt bölcsődében nem gondozható.
- Az igazgató az önkéntesen igénybe vett gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátást megszüntetheti, ha a jogosult a házirendet ismételten súlyosan megsérti, vagy az ellátás feltételei, okai már nem állnak fenn.

Sajátos nevelési igényű, illetve gyógypedagógiai tanácsadásra, korai fejlesztésre és gondozásra (a továbbiakban: korai fejlesztésre és gondozásra) jogosult gyermek bölcsődei nevelésének, gondozásának megkezdését követő, legalább három hónap elteltével - az intézmény orvosának, gyógypedagógusának, kisgyermeknevelőjének, valamint a család- és gyermekjóléti központ munkatársának a véleménye alapján - az Intézmény bölcsődéjének vezetője a szülővel együtt értékeli a gyermek beilleszkedését, és dönt a gyermek további neveléséről, gondozásáról.

6. Igénybe vevő kijelenti és a jelen megállapodás aláírásával igazolja, hogy a Gyvt. 33. § (2) bekezdésében meghatározott tájékoztatást

- az ellátás tartamáról és feltételeiről,
- az Intézmény által vezetett, reá vonatkozó nyilvántartásokról,
- az érték- és vagyonmegőrzés módjáról,
- az Intézmény házirendjéről,
- panaszjoga gyakorlásának módjáról,
- a fizetendő térítési, illetve gondozási díjról,
- a jogosult jogait és érdekeit képviselő érdekképviselői fórumról megkapta, egyben kötelezi magát, hogy a Gyvt. 33. § (3) bekezdés b) és c) pontja alapján a Gyvt. alapján vezetett intézményi nyilvántartásokhoz adatokat szolgáltat, és nyilatkozik a jogosultsági feltételekben, valamint a személyazonosító adatokban beállott változásokról.

7. Igénybe vevő kijelenti továbbá, hogy a jelen szerződésben megadott személyes adatainak az adatvédelmi tájékoztatóban foglaltak szerinti kezeléséhez hozzájárul, egyben kijelenti, hogy az adatvédelmi tájékoztatót megismerte.

8. Felek megállapodnak, hogy a jelen megállapodásban nem szabályozott kérdésekben a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, a tárgykört érintő hatályban lévő törvények és azok végrehajtási rendeletei, egyéb vonatkozó jogszabályok, ill. az intézmény által kiadott házirend szabályai az irányadók.

9. Igénybe vevő úgy nyilatkozik, hogy jelen megállapodás átvételekor a bölcsőde Házirendjében írtakat is megismerte és az abban foglaltakat elfogadja, és a jelen megállapodás aláírásával a szülői együttműködés keretében vállalja a Házirendben foglalt szabályok betartását.

10. Felek megállapodnak, hogy jelen megállapodás a beszoktatás első napján lép hatályba.

11. Igénybe vevő kötelezi magát, hogy a jelen megállapodást érintő bármely változásról – különösen az elérhetőségekben bekövetkezett változásokról - haladéktalanul tájékoztatja az Intézmény igazgatóját. Felek megállapodnak, hogy a jelen szerződésben, vagy az Igénybe vevő által igazolható módon írásban megadott elérhetőségre küldött postai küldeményt, a küldemény átvételének megtagadása esetén, a kézbesítés megtagadásával, egyéb esetekben a második sikertelen postai kézbesítést követő 5 munkanap elteltével kézbesítettnek tekintik.

Szerződő felek a megállapodásban írtakat átolvasták, tartalmát megértették, és úgy írják alá, hogy az megfelel kölcsönös és egybehangzó akaratuknak.

Erzsébet,   év   hó   nap

Igazgató aláírása

Vezetői feladatokat is ellátó kisgyermeknevelő aláírása

-----
szülők / törvényes képviselő /gyám aláírása

Megállapodással kapcsolatos feljegyzések:

N y i l a t k o z a t

Alulírott

.....kiskorú.....
. képviselőként kijelentem, egyben hozzájárulok ahhoz, hogy a gyermekemről az intézményben készített fotókat és videó felvételeket a bölcsőde szakmai anyagaiban (Szakmai program, tájékoztató, faliújság, szakmai előadások, konferenciák, honlapon, kiadványokon, szakmai filmekben) felhasználhassa és nyilvánosságra hozhassa, továbbá a Facebookon zárt szülői csoportban közzé tegye.

Dátum:

.....

16 Záradék

A Programot készítette: Takács Gabriella, igazgató

Takács Gabriella, igazgató
Erzsébet, 2026. 04. 23.

A nevelőtestület elfogadta:

Papp-Dobszai Anikó, vezetői feladatokat is ellátó kisgyermeknevelő

Dömösné Békési Krisztina, kisgyermeknevelő

Gyenis Ferencné, bölcsődei dajka

Erzsébet, 2026. 04. 23.

Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás jóváhagyta.

.....11/2026.(IV. 27.).....számú határozatával

Horváth János, polgármester, a Társulási Tanács elnöke

Erzsébet, 2026. aprilis 27......

A program érvényességének ideje: 2026. május 1-től

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti az utolsó, 2026. február hónapban készített Szakmai Program.

A szakmai program módosítását a fenntartó és a nevelőtestület kezdeményezhetik. A szakmai program a nevelőtestület 2/3-os többségének az egyetértésével módosítható.

